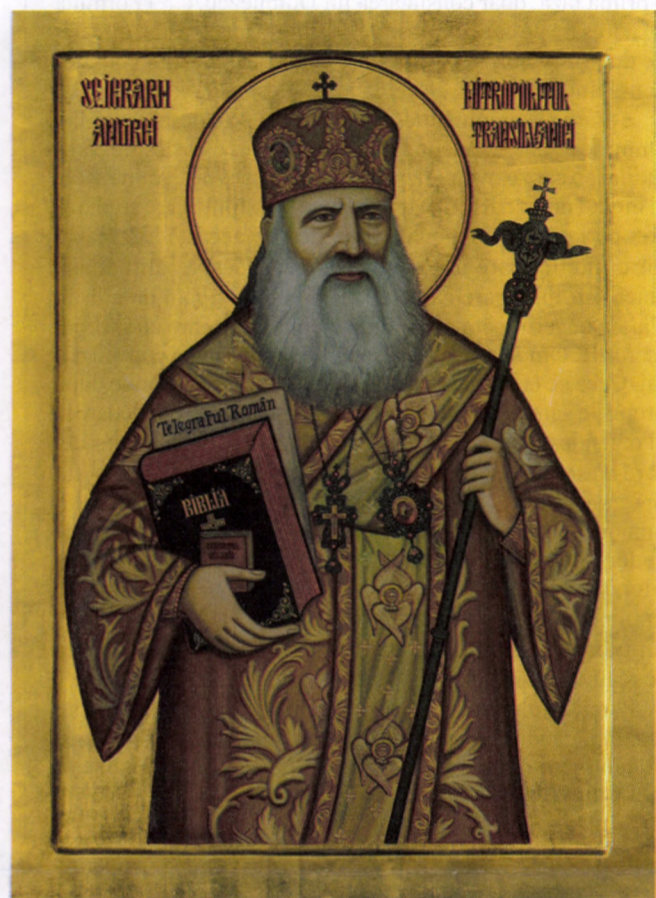

Telegraful Român

Anul 164 • nr. 41-44

1 și 15 noiembrie 2016

Zilele Șaguniene 2016

Chip și icoană

În cuvântul de felicitare și de binecuvântare, IPS Mitropolit Laurențiu a vorbit despre chipul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna redat în tablouri și apoi transpus în icoana sa. „Fiecare pictor încearcă să surprindă ceva din frumusețea sau expresia feței persoanei pictate, însă tainicul nu poate fi exprimat decât într-o sinteză iconică. Așa se face transferul spre icoană. Trăsăturile esențiale care au stat la baza canonizării sale, smerenia, blândețea, seninătatea, credința sa puternică și sfințenia vieții sunt exprimate iconic într-un mod cu totul special. Vedem o seninătate a chipului care pătrunde, care oferă liniște sufletească. În icoană s-a încercat să se exprime preocupările deosebite pe care le-a avut Sfântul Andrei Șaguna în Biserica din Ardeal, dar și pentru națiunea română”, a spus ierarhul.

Zilele Andreiene la
Facultatea de Teologie

La Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu au început marți, 22 noiembrie, manifestările din cadrul „Zilelor Șaguniene 2016”. Sub titulatura „Educație și misiune”, facultatea sibiană a deschis o serie de evenimente academice, denumite ca în fiecare an „Zilele andreiene” în cadrul Facultății de Teologie.

Prima manifestare din cadrul „Zilelor Andreiene” la Facultatea de Teologie din Sibiu a fost Simpozionul „Misiunea Bisericii în contemporaneitate. Reflecții asupra Sinodului Panortodox din Creta”. Simpozionul s-a desfășurat în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” a Facultății de Teologie din Sibiu, iar principalul vorbitor a fost Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mi-

tropolitul Ardealului. În prelegerea sa, ierarhul a prezentat lucrările și importanța Sinodului Panortodox din Creta, desfășurat anul acesta în perioada 16-27 iunie și a prezentat documentele și materialele semnate de toți reprezentanții Bisericilor Ortodoxe.

„Sinodul din Creta a apărut ortodoxia credinței, nu a adus canoane noi și nici nu a instituit dogme noi. Sinodul s-a ocupat de activitatea pastoral-misionară a Bisericii, soluționând nevoile practice din viața Bisericii. Ortodoxia

(continuare în p. 12)

Ștefan MĂRCULEȚ

Câteva reflecții cu privire la documentul Sfântului și Marelui Sinod din Creta despre relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine

Doresc să prezint aici câteva reflecții, personale și preliminare, asupra documentului „Relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine” [Textul acestui document este accesibil pe site-ul <https://www.holycouncil.org/-/rest-of-christian-world> în limbile greacă, engleză, rusă și franceză. Traducerea citatelor din acest articol îmi aparține și a fost realizată pe baza versiunii engleze a textului, cu consultarea versiunii franceze] adoptat de Sfântul și Marele Sinod, întrunit în Creta în iunie, anul acesta. Am decis să mă opresc asupra analizării acestui text din două motive: (1) este textul care se ocupă de relațiile bisericești sau ecumenice ale Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine, deci cu un domeniu de interes pentru mine; (2) este textul emis de Sinodul din Creta după extinse și intense discuții între sinodali și care, mai apoi, a fost cel mai criticat și cel mai greșit înțeles, mai ales în mediile fundamentaliste anti-ecumenice. O simplă cercetare pe internet certifică cu prisosință această afirmație și – trebuie adăugat – cele mai multe luări de poziție și comentarii venite din mediile mai sus menționate intră mai degrabă în domeniul ridicolului, neavând nimic de-a face cu o cercetare serioasă a temei acestui document.

Textul are 24 de paragrafe și este cel mai lung document dintre cele emise de Sinod, dacă avem în vedere inclusiv enciclica și mesajul Sinodului. De asemenea, abordează o mulțime de aspecte ale temei „relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine”, unele dintre ele necesitând explicații complexe. Prin urmare, o analiză care ar putea să pretindă a fi exhaustivă are nevoie de un spațiu mult mai larg decât cel acordat prezentului articol. De aceea am decis să mă opresc doar asupra a două aspecte: (1) prezentarea conținutului acestui document într-o formă rezumativă; (2) comentarea câtorva aspecte ale documentului.

(continuare în p. 10)

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

Din cuprins:

Dr. Emanuel Tăvală

Tipografia Șaguniană din Sibiu (I)

| pagina 4

Pr. Dr. Maxim Vlad

Instituția sinodalității și evoluția ei |

paginile 2 și 5

Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

Portretele episcopului Andrei Baron de Șaguna în Ziarul Ilustrat din Leipzig |

pagina 8

În acest an sărbătoarea Sfântului Ierarh Andrei Șaguna a fost însoțită de o serie de manifestări care au avut loc în Arhiepiscopia Sibiului în perioada 22 noiembrie -9 decembrie.

În cadrul „Zilelor Șaguniene 2016” s-a vernisat miercuri, 23 noiembrie, Expoziția „Andrei Șaguna în icoane și chipuri”. Tablourile, imaginile și icoana Sfântului Andrei Șaguna sunt expuse în Salonul de artă contemporană al Muzeului Național „Brukenthal” din Sibiu și au putut fi admirate până pe 24 decembrie.

La vernisaj au participat Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, directorul Muzeului Național „Brukenthal” din Sibiu, prof. univ. dr. Sabin Luca, directorul Bibliotecii Județene „ASTRA”, Silviu Borș, precum și numeroși preoți, consilieri eparhiali, oameni de cultură, studenți și oaspeți.

Expoziția conține mai multe tablouri ale Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, imagini ale marelui mitropolit, icoana folosită la proclamarea canonizării sale, precum și cărți editate de Sfântul Andrei Șaguna, tipărite în timpul păstoririi sale sau dedicate mitropolitului sfânt.

„Aceste tablouri sunt expuse pentru prima dată în această formulă. Ele au fost preluate din custodia Muzeului Național «Brukenthal», din custodia Arhiepiscopiei Sibiului, de la Muzeul «Prima Școală Românească» din Șcheii Brașovului, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu și de la Protopopiatul Săliște. Prin această expoziție am dorit să evidențiem și mai mult personalitatea ilustrului ierarh ardelean și în același timp să marcăm începutul Zilelor șaguniene la Sibiu. Totodată am dorit ca printr-un colaj realizat în cadrul unui tablou pictat de Sava Henția să marcăm prin reunirea a cinci mii de fotografii o reprezentare grafică a vieții, activității, canonizării, hramului și receptarea canonizării Sfântului Andrei Șaguna în Ardeal. Pe acest tablou se află și imagini ale bisericilor din Mitropolia Ardealului cu hramul Sfântului Andrei Șaguna. Expoziția este deschisă până în 24 decembrie, dată semnificativă pentru noi, pentru că este data reactivării Mitropoliei Ardealului la mijlocul secolului al XIX-lea”, ne-a spus consilierul cultural, lect. univ. dr. Emanuel Tăvală.

Protopop

Pr. Dr. VASILE GAFTON

Cel care pune nume este superior celor pe care le numește, tot la fel cum Cel care dă porunca este superior celui care trebuie să o respecte sau să se conformeze poruncii. Totodată, putem spune că avem în fața ochilor o lecție de pedagogie uimitoare pe care o primește omul, dar, pe care, din păcate, nu și-o însușește. Este vorba aici despre modul în care Dumnezeu îl învață pe om să gândească eficient, după un principiu cât se poate de simplu, și anume: ceea ce numești tu, Eu nu schimb, dar și ceea ce opresc Eu (mâncarea din pomul cunoștinței binelui și răului), tu nu dezlega. Eficient, din ce punct de vedere? Din punctul de vedere al propriei ființe zidite „după chipul lui Dumnezeu” și, totodată, al respectării locului și rolului propriei ființe în ierarhia creată, chemarea omului fiind aceea de a „stăpâni” creația, nu de a deveni robul ei, așa cum s-a și întâmplat, din păcate. Acest mod de gândire simplu, dar eficient, omul nu și-l însușește. El acceptă insinuarea șarpelui/diavolului (care nu are nicio autoritate în fața omului, deoarece nu este superior omului, ci animalelor, așa cum spune Scriptura, că „șarpele însă era cel mai șiret dintre toate fiarele de pe pământ” (Fac. 3,1) și, în consecință, nu îi poate porunci omului, deoarece nu îi e superior în ierarhia vietăților create) și modul de a gândi pe care i-l propune acela, în dauna sa. Căci realitatea exterioară la care ajunge este una goală sau falsă, așa cum tot „gol” devine și el.

Referitor la poruncă, despre care spuneam că nu era interdicție, am continua arătând că alegerea sau decizia pe care o determină această poruncă are ca efect pentru om împrăștierea unui mod de a fi. Toate erau date omului de

Scurte reflexii legate de modul nostru uman de a fi, între realitatea gândită și realitatea trăită (II)

către Dumnezeu, iar omul era „pus” de Dumnezeu în rai (...). Omul nu contribuise cu nimic decât, așa cum am văzut, cu numele animalelor și cu punerea numelui femeii. Acum, omul trebuie să gândească pentru sine, pentru modul său de a fi, împrăștiindu-și cele oferite, cele puse lui dinainte de Dumnezeu, interiorizând porunca, înțelegând-o, făcând alegerea și acționând în consecință în exterior. Cu alte cuvinte, a-și asuma, a pune în practică, a trăi în conformitate cu realitatea pe care el a gândit-o în sine. Alternarea între cei doi pomi este, de fapt, reală și permanentă (atunci când nu se tratează lucrurile unilateral). De ce? Pentru că omul trebuie să aleagă între viață și viață, adică, între o viață care este un continuum al comuniunii cu Dumnezeu în condițiile paradisiace – viață pe care o avea și fără să aleagă pomul vieții – și, o altă viață, autonomă, conformă cadrelor lumii și caracterizată de un lung șir de alegeri succesive între bine și rău, alegeri pe care omul le confundă în permanență cu altceva și, ca atare, le utilizează pe unul în locul celuilalt (Romani).

Diavolul are, așadar, un rol covârșitor în privința instaurării confuziei, așa cum vedem din relatarea biblică (...). El reușește deja de acolo, din rai, să determine omul să existe ca în afara raiului. Cum? Prin puterea de seducție pe care a câștigat-o asupra minții omenești, o minte pentru care un lucru străin, un necunoscut (așa cum era șarpele pentru om în rai), o altă limbă (sau un alt discurs, așa cum Adam a luat cunoștință din cele pe care i le spune șarpele, lucruri atât de noi și de diferite de cele poruncite de Dumnezeu), un ținut îndepărtat, exercită o forță de atracție irezistibilă. Ștefan Aflorea observă cum, „în astfel de situații, ceva se sustrage vizibil categoriilor obișnuite ale gândirii. Elementul străin obligă întotdeauna gândirea să lupte cu sine, cu noțiunile sale comune care nu o mai ajută (...) Ea urmează așadar să exprime ceea ce vine de altundeva, aparent dintr-o altă lume și în cu totul alt fel” [Ibidem, p. 304]. După acest tipar se petrec

lucrurile și cu șarpele în rai, el fiind acel „element străin” care constrânge gândirea să părăsească ideea de poruncă dată de Dumnezeu, poruncă cu care era familiarizat deja omul, și să accepte ideea nouă cu care o ispitește „cel străin”. Cu toate acestea, consecința acțiunii șarpelui nu iscă pedeapsa, ci, într-o primă fază, doar constatarea lui Dumnezeu. (...) Formula de adresare pe care o folosește Scriptura nu este una directă, de tipul: „Te voi...”, ci una care aduce la cunoștință omului consecințele: „Vei fi..., vei face..., blestemat va fi...” (...).

Atitudinea omului imediat după ce „i s-au deschis ochii”. Omul se ascunde. Ascunderea aceasta vorbește despre o atitudine pe care o avem în permanență și care determină viața și modul nostru de a fi. Mulți oameni de știință care studiază comportamentul uman vorbesc despre această alternanță între interiorizare și exteriorizare sau despre atitudinea: atacă sau fugi, care caracterizează modul uman de a fi. În Cartea Facerii luăm cunoștință cu modul în care au început lucrurile. Omul, așadar, se ascunde. Unde? După copacii din rai. Ceea ce credem noi este aceea că omul se ascunde după propriile gânduri. Fiecare realitate există pentru om deoarece el o gândește. Aceasta este și concluzia la care au ajuns cei care au studiat cu precădere modul uman de a fi și au putut observa că „există un gen de corelare naturală a spiritului uman cu natura lucrurilor” (...) Așa încât, din punctual de vedere al acestei corelații observate, „nu doar ființa (lucrurilor, n.n.) se realizează pe sine în gândire, ci și gândirea se împlinește pe sine în survenirea ființei (...) Cu alte cuvinte, ființa celor existente se actualizează în gândire, iar gândirea se realizează pe sine în adevărul ființei” [Ibidem, p. 304].

Pomii raiului există și sunt gândiți de om, iar, la nivelul realității gândite – deoarece, așa cum vom vedea, Dumnezeu Se „întrupează” în rațiunile lucrurilor – omul se întâlnește cu Dumnezeu, este umplut de Dumnezeu, pe Care Îl vede în

(continuare în p. 5)

Instituția sinodalității și evoluția ei

Sinodalitatea, cheie de boltă a oricărui edificiu al Bisericii din primul mileniu, a fost afirmată și confirmată, în toată claritatea, de legislația canonică conciliară din primul mileniu. Prin canonul al 5-lea, Părinții Primului Sinod Ecumenic au recunoscut și au consacrat „întreaga greutate a guvernării ecleziastice asupra sinodalității”, confirmând astfel tipul de guvernare sinodală ca unică formă de guvernământ a Bisericii ecumenice [Pr. Prof. Liviu Stan, *Importanța vechilor Sinoade ecumenice și problema unui nou viitor Sinod ecumenic*, în rev. ST., an XXIV, nr. 3-4/1972, p. 195: Forma constantă prin care Biserica și-a manifestat întotdeauna infailibilitatea a fost și a rămas consensul întregii Biserici, adică punerea de acord a întregului corp social al Bisericii, a Trupului tainic al Domnului, în privința oricărui probleme privind păstrarea, apărarea și definirea adevărului revelat. Modalitatea în care s-a realizat și continuă a fi realizat acest consens, a depins de condițiile istorice prin care Biserica a trecut de-a lungul vremii]. Adevărata natură a sinodalității, în teologia ortodoxă, poate fi înțeleasă numai în lumina lucrării Duhului Sfânt în Biserică, adică prin rolul constitutiv al pnevmatologiei în eclesiologie și a faptului că pnevmatologia implică noțiunea de comuniune.

Rațiunea teologică de a fi a sinodalității – sau a instituției sinodului – trebuie găsită în ideea că, în eclesiologie, comuniunea care este o caracteristică a pnevmatologiei, reprezintă o categorie ontologică [Zizioulas, *Ființa...*, p. 148]. În acest punct devine clară relevanța teologiei trinitare pentru eclesiologie. Pare să existe o corespondență exactă între teologia trinitară, așa cum a fost dezvoltată în particular de Părinții capadocieni – mai ales de Sfântul Vasile – și eclesiologia ortodoxă.

Una dintre particularitățile frapante ale învățurii Sfântului Vasile despre Dumnezeu, în comparație cu cea a Sfântului Atanasie și, desigur, cu cea a Părinților apuseni, este aceea că el pare, mai curând, nemulțumit de noțiunea de substanță ca și categorie ontologică și tinde să o înlocuiască cu cea de κοινωνία. În loc să vorbească despre unitatea lui Dumnezeu în termenii naturii Sale unice, Sfântul Vasile preferă să vorbească despre aceasta în termenii comuniunii de persoane: comuniunea este, pentru el, o categorie ontologică. *Natura* lui Dumnezeu este comuniune [Ibidem, p. 148]. Aceasta nu înseamnă că Persoanele au o prioritate ontologică față de natura unică a lui Dumnezeu, ci că această unică natură coincide cu comuniunea celor Trei Persoane.

În eclesiologie, toate acestea pot fi aplicate la relația dintre Biserica locală și cea universală. Există o singură Biserică, după cum există un singur Dumnezeu. Dar expresia acestei Biserici unice o reprezintă comuniunea multelor Biserici locale. Comuniunea și unicitatea coincid în eclesiologie [Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Biserica Universală și Sobornicească*, în rev. „O”, an XVIII, nr. 2/1966, p. 183: Biserica este universală în măsura în care este și sobornicească. Biserica este simultan universală și sobornicească. Numai aceste două aspecte împreună redau sensul adevăratei catolicități, un întreg cu toate părțile lui, dar un întreg care este prezent în fiecare membru al său. Dacă catolicismul a rupt universalitatea de sobornicitate, unii teologi ruși au rupt sobornicitatea de universalitate]. Când privim aspectul instituțional al eclesiologiei, reiese că instituția care ar putea să semnifice unitatea Bisericii trebuie să fie o instituție care să exprime comuniunea, întrucât nu se află instituție a cărei existență sau autoritate să derive din ceva care precede evenimentul comuniunii, ci numai din acest eveniment (aceasta înseamnă să fie comuniunea ontologic constitutivă).

Ceea ce fiecare comunitate euharistică era chemată să descopere nu era o parte a lui Hristos, ci Hristos întreg, nu o unitate parțială sau locală, ci deplina unitate eshatologică a tuturor în Hristos [Sf. Maxim Mărturisitorul, *Mystagogia, Cosmosul și Sufletul, Chipuri ale Bisericii*, trad. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. I.B.M. al B.O.R., București, 2000, p. 13-15, 85]. Era concretizarea și localizarea generalului, o prezență reală a lui καθολον (întregului) în καθεκαστον (fiecare în parte) [Zizioulas, *Ființa...*, p. 173: *Relația între καθολον și καθεκαστον este foarte bine exprimată la Aristotel în exemplul pe care el îl dă: Omul ține de întreg – καθολον -, Galias ține de ceea ce este particular, specific – καθεκαστον. Astfel, καθεκαστον nu este conceput ca o parte din καθολον, ci ca expresia sa concretă. În acest tip de gândire, dilema între local și universal se arată a fi lipsită de semnificație], în adevăratul sens aristotelic al termenului. Principiul enunțat își găsea expresia în structura comunității euharistice prin faptul că conducătorul ei era legat de celelalte comunități euharistice din lume prin însăși hirotonia sa. Faptul că cel puțin doi sau trei episcopi ai bisericilor vecine trebuiau să ia parte la orice ungere (hirotonie) episcopală lega radical funcțiunea episcopului, și odată cu ea comunitatea euharistică în care avea loc hirotonia, de restul comunităților euharistice răspândite în lume. Acest fapt a fost unul dintre factorii fundamentali ai*

aparitiei sinodalității episcopale. Astfel, cele două principii de guvernare ale vieții ecleziastice, cel ierarhic și cel colegial (sinodal) sunt principii constituționale de drept divin. Aceasta se datorează faptului că, în Răsărit, principiile eclesiologice canonice, fundamentale, adică ierarhic și sinodal, care caracterizează forma de organizare a Bisericii din primul mileniu, au fost întotdeauna concepute, exprimate și aplicate într-o relație ontologică și organică [Pr. Prof. Dr. Nicolae V. Dură, *Le Regime de la Synodalite*, p. 283].

Instituția canonică a sinodului este adesea greșit înțeleasă în teologia ortodoxă. Uneori sinodul este numit „cea mai înaltă autoritate în Biserică”, ca și cum Ortodoxia ar fi opusul „democratic” al Romei „monarhice”. Mulți ortodocși gândesc sinodul chiar în termenii conciliarismului apusean medieval.

Adevărata semnificație a sinodalității în tradiția ortodoxă, este dată în **canonul 34 apostolic**, iar înțelesul său se bazează pe două principii fundamentale propuse de acest canon. Primul principiu este acela că, în fiecare neam sau provincie trebuie, să fie un cap – o instituție a unității. Nu există posibilitatea unei slujiri prin rotație sau colective care să înlocuiască acest unic cap. Episcopii și Bisericile locale nu pot face nimic fără prezența acestui „unul”.

Pe de altă parte, același canon prevede al doilea principiu fundamental, și anume că „**unul nu poate face nimic fără „cei mulți”**”. Nu există slujire sau instituție a unității care să nu fie exprimată sub forma comuniunii. Nu există „unul” care să nu fie în același timp „toți”. Fiind constitutivă atât hristologiei, cât și eclesiologiei, pnevmatologia [Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Natura sinodalității*, în rev. ST., an XXIX, nr. 9-10/1977, p. 608: *Duhul Sfânt creează în fiecare conștiința apartenenței la același Hristos și implicit a apartenenței la Biserică, conștiința că sunt purtătorii aceluiasi Duh și că aparține celorlalți iar ceilalți că aparțin sieși. Duhul eliberează de păcatul separării și contradicției și întărește pornirea spre comunicare între toți cei ce cred, pentru că în calitatea lui de Dumnezeu e al tuturor, sau aduce viața Dumnezeiască care se revărsă în toți pentru a uni pe toți. Duhul face din toți întregul duhovnicesc organic, sau simfonic al Bisericii (olon) întărind o pornire naturală așezată în toți de Dumnezeu tuturor prin creație] zădărnicește orice intenție de a ne gândi la Hristos ca la un individ, adică la Hristos fără*

(continuare în p. 5)

Pr. Dr. Maxim VLAD

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Sâmbătă, 1 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a participat la sărbătoarea hramului Schitului „Acoperământul Maicii Domnului” din localitatea Șura Mare, județul Sibiu, metoc mitropolitan. A sfințit crucile care vor fi așezate curând pe turelele noii biserici. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

Duminică, 2 octombrie. A oficiat slujba de sfințire a bisericii „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir” din localitatea Satu Nou, Protopopiatul Săcele. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La finalul Sfintei Liturghii, l-a hirotesit iconom pe preotul paroh Vasiliță Cotloguț, iar mai mulți binefăcători și ctitori au primit acte de cinstire. În aceeași zi, la biserica „Sfântul Nicolae” din municipiul Făgăraș, Înaltpreasfinția Sa a oficiat ceremonia de instalare în parohie a noului preot paroh, Marius Corlean. A adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 3 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a participat la Sfânta Liturghie, oficiată la Catedrala Mitropolitană de un sobor de preoți profesori de la Facultatea de Teologie din Sibiu, cu prilejul deschiderii noului an universitar. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. În aceeași zi, a participat la deschiderea noului an universitar la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, unde a oficiat o slujbă religioasă și a transmis militarilor un mesaj de felicitare și binecuvântare.

Marti, 4 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou. În aceeași zi, a participat în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu, la consfătuirea anuală a profesorilor de Religie din județul Sibiu.

Miercuri, 5 octombrie. A vizitat șantierul de lucrări de la Centrul cultural-social „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna” din localitatea Copșa Mică, jud. Sibiu.

Joi, 6 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a participat, la Facultatea de Teologie din Sibiu, la sărbătoarea revederii de 10 ani a absolvenților facultății din anul 2006. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare. În aceeași zi, a participat, la Biblioteca „Astra” din Sibiu, la o sesiune solemnă dedicată împlinirii a 150 de ani de la înființarea Academiei Române. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 7 octombrie. A vizitat Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.

Sâmbătă, 8 octombrie. La Biserica „Buna Vestire” din Sibiu, Înaltpreasfinția Sa a oficiat ceremonia de instalare în parohie a noului paroh, pr. Petru Madina, consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 9 octombrie. A oficiat slujba de resfințire a Bisericii „Înălțarea Domnului” din localitatea Vama Buzăului, Protopopiatul Săcele. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. În cadrul Sfintei Liturghii, diaconul Gheorghe Iulian Macamete a fost hirotonit preot pentru parohia Mărgineni, protopopiatul Făgăraș 1. La final, Înaltpreasfinția Sa l-a hirotesit iconom pe preotul paroh Nicu Lazăr, iar principalii ctitori și binefăcători au primit acte de cinstire.

Luni, 10 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a prezidat, în localitatea Prejmer, jud. Brașov, conferința preoțească de toamnă cu tema „Tiparul în Biserica Ortodoxă Română și activitatea Sfântului Ierarh Antim Ivireanul”. Au participat preoții din protopopiatele Brașov, Bran-Zărnești și Săcele. A vizitat amplasamentul pentru noua biserică „Sfântul Mare Mucenic Mina” din localitatea Hărman,

Protopopiatul Săcele. În aceeași zi, a prezidat consfătuirea profesorilor de Religie din județul Brașov, care s-a desfășurat la Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” din Brașov.

Marti, 11 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a prezidat, la Protopopiatul Făgăraș, conferința preoțească de toamnă cu tema „Tiparul în Biserica Ortodoxă Română și activitatea Sfântului Ierarh Antim Ivireanul”. Au participat preoții din protopopiatele Făgăraș I, II și Rupea. În aceeași zi, a vizitat șantierul Bisericii „Sfântul Mucenic Gheorghe” din localitatea Dridif, Protopopiatul Făgăraș I.

Miercuri, 12 octombrie. Cu prilejul aniversării zilei de naștere, Înaltpreasfinția Sa a slujit Sfânta Liturghie la Capela mitropolitană, iar apoi a asistat la slujba de *Tedeum*. A adresat celor prezenți un cuvânt duhovnicesc, de preaslăvire și mulțumire lui Dumnezeu. În aceeași zi, în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, a prezidat conferința preoțească de toamnă cu tema „Tiparul în Biserica Ortodoxă Română și activitatea Sfântului Ierarh Antim Ivireanul”. Au participat preoții din protopopiatele Sibiu, Săliște, Avrig, Mediaș și Agnita.

Joi, 13 octombrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 14 octombrie, Sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva. A participat, la Iași, la manifestările prilejuite de serbarea Sfintei Cuvioase Parascheva.

Duminică, 16 octombrie. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din localitatea Roșia, Protopopiatul Sibiu. În cadrul Sfintei Liturghii, tânărul teolog Alexandru-Daniel Cîmpan a fost hirotonit diacon, iar diaconul Ionuț-Mădălin Vlaicu a fost hirotonit preot pentru Parohia Fântânele, Protopopiatul Săliște, județul Sibiu. La final, preotul paroh Sergiu Moga a fost hirotesit iconom, ca semn de apreciere a activității pastoral-misionare, duhovnicești și administrative din cei peste zece ani de slujire la Roșia. În aceeași zi, Înaltpreasfinția Sa a binecuvântat spațiul liturgic amenajat în biserica nouă din Parohia Daia, Protopopiatul Sibiu, locaș de cult aflat în construcție. L-a hirotesit pe preotul paroh Alin Danciu întru iconom.

Luni, 17 octombrie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 18 octombrie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Miercuri, 19 octombrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeași zi, a participat la Biblioteca Astra din Sibiu la lansarea volumului „Albumul de aur al Sibiului”, dedicat eroilor sibieni din Primul și al Doilea Război Mondial. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Joi, 20 octombrie. A prezidat comisia de examinare a preoților candidați pentru obținerea gradului I în preoție.

Vineri, 21 octombrie, Sărbătoarea Sfinților Ardeleni. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Înălțarea Domnului” și „Sfântul Mucenic Oprea Miclăuș” din Săliște. În aceeași zi, a oficiat o slujbă de binecuvântare a Muzeului Protopopiatului Săliște.

Sâmbătă, 22 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a binecuvântat, în Catedrala mitropolitană din Sibiu, întâlnirea tinerilor din Arhiepiscopia Sibiului. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat tinerilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Duminică, 23 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a slujit Sfânta Liturghie și a adresat un cuvânt de învățătură

credincioșilor prezenți la Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel” și „Sfinții Mărturisitori Transilvăneni” din municipiul Mediaș. În cadrul Sfintei Liturghii, diaconul Alexandru-Daniel Cîmpan a fost hirotonit preot pentru Parohia Bucium, protopopiatul Făgăraș I. De asemenea, Înaltpreasfinția Sa l-a hirotesit iconom pe părintele paroh Flaviu Fleșer. La finalul Sfintei Liturghii, a binecuvântat lucrările efectuate la locașul de cult și a sfințit Centrul bisericesc „Sfântul Nectarie”, locul unde zeci de copii și tineri participă la diferite activități educative, catehetice și duhovnicești.

Luni, 24 octombrie. A participat, la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, la manifestările prilejuite de depunerea jurământului militar de către studenții anului I. A oficiat slujba de binecuvântare și a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Marti, 25 octombrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 26 octombrie, Sărbătoarea Sfântului Dimitrie, Izvorătorul de Mir. A oficiat slujba de sfințire a bisericii „Sfântul Mucenic Gheorghe” din Dridif, protopopiatul Făgăraș II. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La finalul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfinția Sa l-a hirotesit iconom pe părintele Ionuț Cioacă și a oferit acte de cinstire principalilor ctitori și binefăcători.

Joi, 27 octombrie. La sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor, Înaltpreasfinția Sa a participat la Sfânta Liturghie solemnă, oficiată de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În aceeași zi, la Palatul Patriarhiei din București, a asistat la desfășurarea *Concursului Național de Muzică Bisericească* – „Lăudați pe Domnul!”.

Vineri, 28 octombrie. A participat la ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii noastre, dedicată *Anului omagial al educației religioase a tineretului creștin ortodox și Anului comemorativ al Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul și al tipografilor bisericești*.

Sâmbătă, 29 octombrie. A participat la Palatul Patriarhiei, la lucrările ședinței plenare a Sfântului Sinod.

Duminică, 30 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a târnosit Biserica „Duminica Tuturor Sfinților” și „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei” din localitatea Buzăiel, Protopopiatul Săcele. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit diacon pe teologul Marius Andrei Briscan, iar la final, preoții Călin Vicu și Vasile Gasparovici au fost hirotesiti iconomi.

Luni, 31 octombrie. Înaltpreasfinția Sa a prezidat lucrările Comisiei speciale teologice mitropolitane, împunternicită de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru a cerceta viața, opera și activitatea misionară și duhovnicească a Părintelui Arsenie Boca, în vederea întocmirii dosarului pentru propunerea de canonizare, care s-a desfășurat la Mănăstirea Prislop, jud. Hunedoara.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Dr. Emanuel TĂVALĂ

În ceea ce privește dezvoltarea tipografiei din Sibiu, situația este asemănătoare cu cea din Brașov. Multă vreme cărțile românești au apărut la Sibiu în tipografiile sașilor Hochmeister, Barth, Closius, Flitsch, Krafft până în anul 1850, când va fi întemeiată Tipografia Diecezană (devenită apoi Arhidiecezană) prin grija Sfântului Ierarh Andrei Șaguna.

Ideea unității naționale, aprinsă cu secole înainte de Mihai Viteazul, a stăpânit cugetul intelectualității române transilvănene și a fost întreținută prin operele literare și științifice, răspândite prin intermediul tiparului. În spiritul acestei idei s-a tipărit la Sibiu, în 1838, lucrarea doctorului Vasile Popp: „Disertație despre tipografiile românești din Transilvania și învecinatele Țări, de la începutul lor până la vremile noastre”, lucrare care marchează actul de naștere a unei noi ramuri științifice: *bibliografia românească*. Servind ideii de unitate spirituală și națională, autorul a strâns laolaltă operele tuturor românilor, tipărite „de la începuturi” până în zilele sale, „pentru toți românii”, așa după cum autorul afirma în prefața lucrării: „Pe urmele acestor bărbați (autori străini de bibliografia națională) pășind și eu, am scris despre tipografiile românești, și nu numai despre acelea care se află în Patria mea (Transilvania) de la începutul lor și până în vremile noastre, dar și despre acelea care se află în Principatele vecine, a Țării Românești și a Moldovei, cu cuvânt că o națiune nu se poate firește osăbi prin munți înalți, râuri mari sau alte hotare politicești, ci numai acolo încetează a fi o națiune unde încetează limba care o unește”.

La Sibiu se tipăresc în deceniile de mijloc ale secolului al XIX-lea lucrările lui Anton Pann, Ioan Barac, Sava Popovici Barcianu, Pavel Vasici, cărturari transilvăneni care și-au pus întreaga activitate în slujba consolidării culturii românești.

Întemeierea Tipografiei Diecezane din Sibiu

Timp de un secol și jumătate, autoritățile habsburgice au împiedicat toate încercările făcute de ortodocși de a înființa o tipografie. Până la înființarea Tipografiei Diecezane, în Ardeal exista o singură tipografie românească, la Blaj, căreia statul dualist Austro-Ungar îi acordase dreptul de editare a cărților de cult pentru români. Restul tipografiilor care mai tipăreau cărți românești erau străine. Astfel, cărți de cult și manuale școlare românești au fost lucrate cu mari cheltuieli în tipografii particulare săsești din Sibiu – tipografiile lui Barth, Closius, Krafft, Hochmeister etc. sau din Brașov – tipografia lui Gött – sau în alte tipografii din Buda și Viena.

În aceste condiții, oricine își poate da seama de marea neajuns pe care-l reprezentau pentru poporul nostru aceste tipografii care tipăreau cărți bisericești, școlare, calendare etc. pentru români, asupra cărora Biserica Ortodoxă nu putea să se pronunțe cu privire la conținut, limbă și condiții tehnice.

Această stare de lucruri nu mai putea continua, iar Revoluția din 1848 a deschis limbii perspective noi, culturale și bisericești, pentru românii ardeleni. Programele fixate pe Câmpia Libertății din Blaj și în atâtea memorandumuri și întâlniri ulterioare prevedeau ridicarea culturală a satelor românești din Ardeal prin egala îndreptățire socială și politică, precum și prin înființarea de școli și tipărirea de cărți.

Un însemnat număr de intelectuali români și-au pus în slujba ridicării poporului toată energia și elanul lor. Biserica Ortodoxă era oblăduită pe drumul său de către Sfântul Ierarh Andrei Șaguna. Acesta era omul care trebuia să aibă în slujba direcției sale politice și culturale toate mijloacele moderne de creare și răspândire a culturii. El

TIPOGRAFIA ȘAGUNIANĂ DIN SIBIU (I)

a fost cel care a conceput și a pus în aplicare un plan vast de înviore a vieții religioase și de ridicare a nivelului cultural și economic al românilor transilvăneni.

Unul dintre instrumentele principale prin care a conceput Șaguna reformele de ridicare a vieții românești era cultura și, implicit, cartea, iar instituțiile care erau destinate să o realizeze erau Biserica și școala. Cărțile erau însă rare, scumpe, iar credincioșii români lipsiți de posibilități materiale. O tipografie care să lucreze sub conducerea Bisericii, tipărind cărți ieftine și în mod îndestulător, ar fi fost un factor foarte important pentru realizarea acestui scop.

Sibiul, care va deveni un centru cultural și politic pentru români, nu avea la sosirea lui Șaguna în Ardeal nicio tipografie românească. Românii nu aveau o tipografie în Ardeal decât la Episcopia din Blaj, care pretindea să aibă singură monopolul tipăririi de cărți de cult în limba română. Biserica Ortodoxă din vremea episcopului Vasile Moga trebuia să aducă de peste munți, din Buda, sau să tipărească în tipografiile săsești ale sibienilor Ioan și Petru

La sfârșitul lunii august, guvernul aprobă înființarea tipografiei, având încredere în „sentimentele probate, loiale și în înalta înțelepciune” a lui Șaguna și punând o singură condiție: de a se face cunoscut timpul deschiderii, locul, precum și conducătorul ei [Vezi petiția lui Șaguna și răspunsul guvernatorului în cartea lui A. Șaguna, „Manual de studiu pastoral”, Sibiu, 1872, p. 299-300].

În aceste împrejurări, în data de 8 septembrie 1850 (27 august 1850, stil vechi) s-a inaugurat prin *Sfințirea apei, după rânduiala Sfintei Maicei noastre Biserici*, Tipografia Arhidiecezană, ale cărei prime produse au fost *Circulara nr. 775/1850, 27 august, către iubitul cler și popor diecezan* și o poezie a lui Andrei Mureșanu, dedicată, cu prilejul inaugurării tipografiei, ctitorului acestei tipografii: Andrei Șaguna.

În cunoscuta circulară trimisă de mitropolitul Andrei Șaguna clerului și poporului, se spune între altele:

„De mult timp încoace văzând eu lipsa cea mare de cărți bisericești și școlare în Eparhia noastră, văzând

Barth, Hochmeister ori Closius, atât manualele școlare, cât și cărțile de slujbă.

În arhiva Mitropoliei Ardealului se păstrează un anunț al Tipografiei Closius că în depozitul ei se mai află „300 bucoavne de nume, 2000 bucoavne de liturghii (abecedar), 800 bucoavne de norme (tot abecedar), 800 catehisme, 300 sinapse (extrase din Vechiul Testament), 800 epistolare, 400 extracte (istorie biblică), 1500 biblice (Întrebări și răspunsuri biblice)” [Arhiva Mitropoliei Ardealului, Doc. nr. 374/1850].

Cărțile de cult, ca și alte ajutoare în odăjdii și bani s-au trimis din Rusia bisericilor românești din Ardeal [Arhiva Mitropoliei Ardealului, Doc. nr. 788/1850], iar în mai multe rânduri de la starețul Mănăstirii Neamț, Neonil, sau de la frații Hurmuzachi, precum și de la mulți alții. Numai cu un singur transport [Arhiva Mitropoliei Ardealului, Doc. nr. 201/1850], starețul Neonil trimite în dar, în 28 februarie 1850, 231 cărți de cult, iar în 21 martie 1850, peste 70 [Arhiva Mitropoliei Ardealului, Doc. nr. 599/1862]. Din aceste cărți, Andrei Șaguna a împărțit bisericilor care au avut de suferit în timpul revoluției. Dar acestea nu puteau satisface multele trebuințe școlare și bisericești ale Mitropoliei Ardealului. De aceea, în 17 iunie 1850, Andrei Șaguna, în numele românilor ortodocși din Ardeal, înaintează guvernatorului Wohlgemuth o petiție (nr. cons. 490), în care, arătând greutățile ivite în Mitropolia Ardealului datorită lipsei de cărți bisericești și școlare, lipsă din care izvorăște „nu puțină daună a religiozității și culturii poporului”, cerea permisiunea de a înființa pe cheltuiala proprie o tipografie în Sibiu, care „va fi totdeauna gata și spre serviciul înaltului regim”.

totodată și scăderile cele mari sufletești ce se nasc de aici, am hrănit în inimă-mi fierbinte dorință de a înființa pe seama eparhiei acesteia o tipografie cu spesele mele. Și iată, iubiților, dorința mi se împlini (...) În urma aprobării, n-am pregetat a ținea azi, Duminică, Sfințirea apei după rânduiala sfintei Maicei noastre Biserici și, totodată, a deschide și a pune în lucrare zisa tipografie, cu care ocazie s-au și tipărit acest țirculariu înștiințător. Scopul ei este ca să se tipărească într'însa cărți bisericești și școlare și apoi să se vândă cu preț cât se poate de ușor” [Circulara nr. 775/1850].

După mai mult de un secol și jumătate de activitate...

Tipografia Arhidiecezană din Sibiu, prin activitatea sa editorială și tipografică, a fost o temelie de susținere a năzuințelor de luminare și de emancipare culturală și politică a poporului român. Acest vechi așezământ cultural a schimbat, în mod esențial, icoana noastră despre numărul și valoarea tipăriturilor românești ale Transilvaniei. Cu o neîntreruptă osteneală, cu mult curaj și, nu în ultimul rând, cu o pricepere creatoare, tiparnița șaguniană a scos la lumină, lună de lună, an de an, un număr imens de foi, reviste, cărți religioase și alte opere, care au îmbogățit bibliografia cărților românești cu valoroase lucrări de cultură teologică și laică.

Având în vedere tipăriturile ieșite de sub teascurile acestei Tipografii în cei peste 150 de ani de existență, se pot distinge patru mari perioade.

(Continuare în numărul viitor)

Scurte reflexii legate de modul nostru uman de a fi, între realitatea gândită și realitatea trăită (II)

(urmare din p. 2)

sine și în jurul său peste tot, în toate cele create de El. Această întâlnire cu Dumnezeu în interiorul ființei sale, în realitatea gândită, îi devine insuportabilă omului după căderea în păcat. Omul constată că „este gol”. În interiorul său nu se mai află gândul la Dumnezeu, gând care îl umplea înainte de căderea în păcat. În schimb, realitatea interioară a omului se umple de gânduri străine de Dumnezeu, deoarece, din momentul căderii în păcat fiecărui lucru, ființe sau realități create îi corespunde un gând. Lucrurile, lumea, nu-i mai vorbesc omului despre Dumnezeu, nu-l mai duc cu gândul la Dumnezeu, ci îi vorbesc despre ele însele și despre el, omul. Mai mult, omul încearcă acum să realizeze o barieră de gânduri între el și Dumnezeu, să se ascundă pe sine, cel „gol” de sine însuși și de Dumnezeu, după gândurile care sunt prezente în mintea lui, dar Dumnezeu sau „glasul Lui” (...) ajunge la om și îi dejoacă planul de a se ascunde.

Dumnezeu îi oferă apoi un trup (Nellas) ca să se poată ascunde, ca să poată vieții așa cum a vrut, așa cum a ales. Așa încât, trupul îl ascunde pe om de Dumnezeu și de sine însuși. Prin trup, care este o „haină din piele”, o carcasă exterioară prin care omul trăiește în lume, omul nu mai percepe realitatea gândită – nu se mai percepe nici pe el însuși ca fiindă gândită de Dumnezeu, ci ca fiindă gândită de sine însuși și de ceilalți –, ci doar o realitate trăită la modul afectiv, deci dureros (chiar și atunci când durerea este plăcută). Doar atunci când această realitate trăită îi devine insuportabilă, omul aleargă spre cea gândită. Însă, și acolo, la nivelul realității gândite se simte încă urma influenței celui rău în toate însușirile pe care încearcă să le amestece cu dorințele omului.

Ieșirea din modul acesta unilateral și dureros de a fi trebuia făcută cum altfel decât pornind în sens invers, anume, de la trup. De aceea, Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat pentru a ne mântui începând din interiorul ființei noastre omenești. El a venit în lume „în trup”, la „plinirea vremii” (Gal. 4, 4) și a săvârșit toate cele ale noastre, împlinindu-le. Însă, întruparea lui Dumnezeu are loc, așa cum am văzut, începând din rai. De ce? Probabil, pentru că omul fiind o ființă care are un trup pe care îl gândește într-o relație de interdependență cu toate realitățile din mediul care îl înconjoară și le interiorizează sub formă de gânduri, făcându-și-le prin gândire ale lui, împropriindu-și-le. Astfel, încă din rai putem vorbi despre o anumită „întrupare”, ca modalitate aleasă de Dumnezeu

pentru a veni în întâmpinarea dorinței omului de a-L cunoaște din miezul tuturor celor create. Așa încât gândul la Dumnezeu făcea ca orice element din Grădina Edenului să îl „întrupeze” pe Dumnezeu pentru om, să îl reveleze pe Dumnezeu omului, pentru ca omul să își împroprieze un mod de a fi în care Dumnezeu să reprezinte o Prezență permanentă.

Din acest motiv, ceea ce prevalează în învățătura ortodoxă despre Întrupare – spre deosebire de cea catolică, în care scopul Întrupării este acela al izbăvirii omenirii de păcat – este perspectiva aceasta a prezentării unui model, a unei posibilități optime de a fi, concretizată în formula Sfântului Atanasie cel Mare, „Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu”, deoarece „Întruparea nu avea nevoie de vinovăția noastră, fiindcă, de la început, Dumnezeu voia ca pe omul pe care îl crease după chipul Său să-l facă deopotrivă cu Sine și trăind din însăși viața Sa” [Ibidem, p. 147].

Astfel, poate că, dintre toate demersurile pe care le întreprindem în lume ca ființe asumate și responsabile, de departe cel mai dificil este acela care are ca rezultat constituirea unui mod de a fi. Deși poate să pară paradoxal, modul uman de a fi se constituie la nivelul gândirii sau, cu alte cuvinte, noi, ca oameni, suntem așa cum gândim că suntem sau trebuie să fim. Filosofia antică, așa cum putem observa din cele exprimate de Pierre Hadot, a constituit un astfel de demers cu anevoie de asimilat, de construit de sine ca existență responsabilă conectată la univers și la ceilalți oameni. Căci, dacă celelalte specii care își desfășoară existența în cadrul lumii create împlinesc cele caracteristice modului lor de existență de la sine, prin însăși existența lor naturală, „omul trebuie să împlinescă voluntar, conștient și rațional”, ceea ce are ca și consecință în planul acțiunii faptul că și acțiunea umană va fi atât naturală, cât și rațională [Michel Kubler, „Mic îndreptar de credință. O incursiune sintetică și accesibilă în istoria, doctrina și trăirea credinței creștine”, trad. din franceză de Francisc Băltăceanu și Monica Broșteanu, Ed. Humanitas, București, 2014, p. 43]. Din acest motiv, autoeducarea, unificarea și armonizarea tuturor tendințelor într-un mod de a fi coerent, care pune într-o relație de interdependență realitatea gândită și realitatea trăită, este un proces îndelungat și deosebit de anevoios [Pierre Hadot, „Exerciții spirituale și filosofie antică”, trad. din limba franceză de Pr. Constantin Jinga, Ed. Sfântul Nectarie, Arad, 2015, p. 227].

Însă, atunci când prin mod de a fi înțelegem constituirea unei existențe creștine, constatăm că lucrurile devin și mai greu de evaluat și gestionat, marii asceți creștini fiind, în acest sens, exemple ale luptei de fiecare clipă pentru a pune, așa cum spuneau ei, „început bun”, pentru aceasta rugându-se până în clipa morții, după ani și ani de nevoi ascetice. De ce? Deoarece erau conștienți de măsura în care au reușit sau nu au reușit să-și conformeze existența normei sau normelor Evangheliei. Un mod de a fi bazat pe Evanghelie exclude autonomizarea gândirii de Dumnezeu. Un mod de a fi bazat pe Evanghelie este un mod de a fi al vieții, nu al morții, deoarece ne aduce în permanența trăirii cotidiene (atât ca realitate gândită, cât și/mai ales ca realitate trăită) „Vestea cea Bună” a Întrupării Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu sau, dacă vrem, „Vestea cea Bună” a Întrupării Vieții în cadrele marcate de păcat al lumii.

Domnul Iisus Hristos a ținut să ne asigure prin cuvântul Evangheliei că „Fericiți sunt cei care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc” (Lc. 11, 28). Așadar, pentru a ajunge la starea de fericire, ca stare în care cele launtrice și cele din afară sunt în echilibru, trebuie să avem în noi „gândul lui Hristos” (Fil. 2, 5). Gândul care trebuie să fie întru noi este cel al ascultării de Dumnezeu. Este gândul simplu care ne ține lângă Dumnezeu și, în același timp, ne determină să îl căutăm pe Dumnezeu și să vrem să-L vedem în toate lucrurile și făpturile create, pe când gândurile noastre, care ne împrăștie și ne diminuează așezarea launtrică făcându-ne irascibili, ne îndepărtează de Dumnezeu.

Noi, oamenii, avem pretenția de autonomie totală față de Dumnezeu. Am înțeles că suntem liberi și, de aceea, ne conducem singuri spre ceea ce ne dorim. Dar, conducerea aceasta de sine face ca în viața noastră să se întâmple multe lucruri neplăcute, de care ne plângem uneori, dar pe care le predeterminăm. Dacă gândim răul, vom avea parte de el în viața noastră. Așa încât s-ar putea întâmpla să nu ne putem întâlni niciodată cu Dumnezeu, datorită faptului că de fiecare dată ne vom întâlni doar pe noi înșine, iar și iar, întrupați în carnea evenimentelor pe care ni le pregătesc și ni le scot în întâmpinare gândurile noastre.

Dimpotrivă, gândul îndreptat în permanență spre Hristos, gândul îndreptat spre Dumnezeu, gândul la ascultarea pe care I-o datorăm lui Dumnezeu, determină întâlnirea cu Hristos întrupat în carnea evenimentelor care ni se adresează și care ne duc spre o cunoaștere și mai adâncă a Lui, pornind de la împrejurările atât de colorate, deși, uneori banale, ale vieții noastre de zi cu zi.

Instituția sinodalității și evoluția ei

(urmare din p. 2)

Trupul Său, „cei mulți”, sau de a ne gândi la Biserica „una” fără s-o înțelegem simultan ca „multe”.

Teologia ortodoxă este greșit înțeleasă dacă privim Biserica numai ca o confederație de Biserici locale. Viziunea ortodoxă cu privire la Biserică reclamă o instituție care să exprime unicitatea Bisericii, și nu multiplicitatea ei. Însă multiplicitatea nu trebuie subordonată unicității, ci îi este constitutivă. Cele două dimensiuni, unicitatea și multiplicitatea, trebuie să coincidă într-o instituție care posedă o îndoită slujire: slujirea celui dintâi – *πρωτος* – și slujirea „celor mulți” – capii Bisericilor locale.

Sinodalitatea presupune înaintarea în Adevăr, alături de ceilalți, pe aceeași cale. În Biserică apăruse necesitatea unei reglementări concrete a relațiilor și a dialogului fratern între comunitățile ecleziale. De-a lungul primelor patru secole, s-a căutat, în mod deliberat sau spontan, ca legătura dintre Biserici să devină mai concretă, să se manifeste mult mai profund unitatea dintre ele și, în mod special, ca aceasta să fie realizată într-o modalitate unitară, de nedespărțit [Maxime de Sardes, *op. cit.*, p. 67].

Sistemul sinodal s-a manifestat inițial sub forma sinoadelor locale ale episcopilor din vecinătate și a funcționat peste tot în mod asemănător și cu o ușurință uimitoare. Acest fapt nu poate fi explicat numai prin conștiința unității tuturor Bisericilor locale din lume, unitate manifestată în credință, în dragoste și adevăr, exprimate în comuniunea euharistică, deoarece a fost necesar ca organizarea generală a sinoadelor să se facă plecând de la un model. Acest model trebuie căutat în Biserică [Dr. Dan Dumitrescu, *Bisericile creștine și Sinodul Ecumenic*, în rev. O., an. XXVI, nr. 3/1974, p. 499-500]. Pe lângă cel al Sinodului Apostolic a cărui convocare a fost determinată de probleme doctrinare, cultice și disciplinare, mai apare un alt model oferit de sinoadele ocazionale de practica străveche a hirotonirii episcopilor – sinodul provincial sau mitropolitan (cf. can. 34, 37 Apostolic, can. 5 I Ec., can. 19 IV Ec.) [Mgr. Manea Criștor, *Tipuri de sinoade prevăzute de Sfintele Canoane*, în

rev. ST., an XV, nr. 7-8/1963, p. 428. În izvoarele canonice, acest Sinod se numește de obicei, Sinod eparhial deoarece cuvântul eparhie avea înțelesul curent de provincie, iar un astfel de Sinod reprezenta adunarea episcopilor din fiecare eparhie sau dintr-o provincie bisericească condusă de un mitropolit, fapt pentru care acestei adunări i se mai spune și sinod mitropolitan].

Episcopul unei dioceze vacante era înscăunat de către episcopii vecini, care nu participau numai la înscăunarea acestuia, ci și la alegerea lui, fie acceptând, fie respingând propunerea făcută de către Biserica locală. Însă remarcabil este faptul că hirotonirea episcopului se oficia înainte de partea centrală a Sfintei Liturghii, când avea loc prefacerea darurilor. Imediat după hirotonire, unul dintre episcopi așeza „agnețul binecuvântat în mâinile celui hirotonit”, pentru a sluji Sfânta Euharistie. „Ofranda jertfei”, înmănată episcopului, arată nu numai că Biserica locală se dovedește a fi, prin episcop, o Biserică deplină, ci și faptul că noul hirotonit se găsește deja în comuniune cu ceilalți episcopi și că s-a confirmat comuniunea Bisericilor locale cu celelalte Biserici. În acest sens, hirotonirea unui episcop constituia o expresie a sistemului sinodal. Ea a influențat în orice caz, modalitatea în care s-au constituit sinoadele locale în timpul celui de-al doilea secol [Stăniloae, *Temeiurile teologice ale ierarhiei...*, p. 171. În sinodalitatea episcopală se concentrează atât principiul comuniunii, cât și originea transcendentă a acțiunii sfințitoare în Biserică. Sinodalitatea arată că nu există sfințire și desăvârșire în afara comuniunii].

Vecinătatea episcopilor a contribuit la consacrarea instituției sinodale și la dezvoltarea, în general, a organizării Bisericii. Sub aceasta formă, vecinătatea a început să corespundă la un moment dat diviziunii politice și geografice a Imperiului Roman în provincii, care, după cum am afirmat, a contribuit puternic la dezvoltarea organizării ecleziale.

Așa cum ni se descoperă pe parcursul dezvoltării istorice a vieții bisericești, sinoadele apar, prin structura lor, sub o dublă formă: ca sinoade mixte, formate din clerici și din laici, și, apoi, ca sinoade arhierestice sau episcopale, formate numai din episcopi de trepte diferite [Ibidem, p. 171. Comuniunea sau sinodalitatea episcopală face ca necesitățile de activitate

organizată a sinodalității să fie satisfăcută de un președinte (proestos), care nu iese din ordinea comuniunii și nu diminuează puterea sfințitoare absolută a celei mai înalte comuniuni în Biserică, adică a sinodalității episcopale. Biserica s-a asigurat de la început împotriva pericolului ca un astfel de președinte să încerce să se ridice deasupra comuniunii episcopale universale, ca organism suprem de sfințire, de conducere și de învățare în Biserică, prin deosebirea ce a făcut-o între treptele ierarhice: *jure divino* și *jure ecclesiastico*. Preoții și episcopii sunt trepte de hirotonie *jure divino*; protopopii, arhiepiscopii, mitropoliții, patriarhii sunt trepte de *jure ecclesiastico*. Cei din urmă n-au decât rolul prezidial, care nu-i scoate din comuniune cu frații de preoție sau episcopat și nici nu-i așează deasupra sinodalității sau o transformă pe aceasta în auxiliar]. Sinoadele mixte sunt cele mai numeroase și mai frecvente. Numărul celor arhierestice a fost mai redus, ele întrunindu-se la început numai în mod ocazional și mai ales atunci când erau puse în discuție probleme de credință.

Potrivit numărului participanților la aceste sinoade și a cadrului teritorial-geografic în care s-au întrunit, ele pot fi împărțite în: sinoade ale episcopilor, sinoade ale episcopilor vecini, sinoade premitropolitane, sinoade mitropolitane, sinoade exarhale sau diecezane, sinoade patriarhale, apoi sinoade permanente (endemouse), sinoade ale Bisericilor autocefale [Prof. Univ. Dr. Nivolaie V. Dură, „*Schytia Minor*” (Dobrogea) și Biserica ei Apostolică, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2006, p. 44, 117-122. Protoierarhul Bisericii din Scythia Minor, de exemplu, avea rangul de arhiepiscop și mitropolit al unei Biserici autocefale. Potrivit acestui statut, Mitropolitul din Tomis prezida Sinodul Bisericii sale autocefale, alcătuit din episcopii sufragani, aproximativ 14 la număr], mai târziu sinoade ale Bisericilor autonome, sinoade zise generale, cu caracter confesional, între care și cele panortodoxe, iar, în fine, ca cele mai importante, sinoadele ecumenice [Mgr. Eugen Marina, *Temeiuri istorice și canonice ale Sinodului permanent*, în rev. ST., 3-4, 1966, p. 192].

SPOVEDANIA ALTFEL

Spovedanie și inteligență emoțională – conștiința de sine

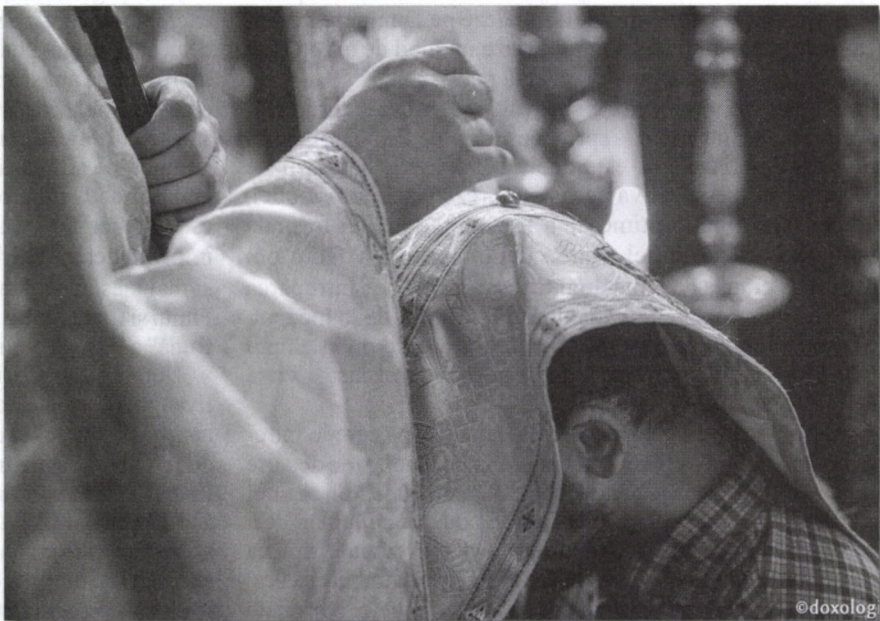
„Să veghem, așadar, prea iubiți frați, și străduindu-ne din toate puterile, să înfruntăm atacurile dușmanului furios și săgețile lui, care, aruncate în toate părțile corpului, ne pot străpunge și răni grav, să le respingem prin vegherea noastră întreagă și plină de răspundere...”

(Sfântul Ciprian al Cartaginei)

Ochiul atenției se focusează acum pe preotul duhovnic și pe raportarea lui launtrică la procesul îndrumării duhovnicești prin intermediul Tainei Spovedaniei. A pune accentul quasi-exclusiv pe semnificațiile pe care le presupune TAINA ar însemna, după cum ne-a atenționat A. Schmemmann, a friza magia. La fel cum a aloca rolul preponderent CUVÂNTULUI OMENESC vizează ideologia. Cred că, superficial văzând lucrurile, discursul sacramental privind Spovedania se poate odihni pe supraevaluarea lucrării dumnezeiești, în același timp desconsiderând „smerit” contribuția omenească a duhovnicului. Și totuși, nu numai pământul inimii penitentului poate fi viciat, însăși sămânța putând fi expirată datorită depozitării ritualice într-o rețetă a experienței... de ani de zile, și care nu mai ține cont de piagetianul particularităților de dezvoltare sufletească și trupească a credinciosului. Chiar pământul inimii duhovnicului – ca sediu simbolic al emoțiilor – poate fi bătătorit de uzanța experienței automatizate. Redestelenirea lui, reerarea acestui pământ, repnevmatizarea sau, dacă vreți, reînduhovnicirea lui se impune ca o perpetuă reconectare la Duhul-Vânt care suflă unde voiește. Rugăciunea dinaintea mărturisirii propriu-zise a credinciosului se face și pentru preotul duhovnic care prin rostirea ei favorizează unirea cu sine a lui. Cercetările psihologice care s-au făcut asupra oamenilor care se roagă arată că psiho-somatica rugătorului denotă o liniște și o pace a sistemului nervos, o relaxare generală care se reflectă în scăderea ritmului cardiac și în creșterea debitului cerebral al hormonilor fericirii. Cât este vorba de har și cât de psiho-somatică nu a putut cuantifica nimeni. Cert e că Dumnezeu nu lucrează otova asupra persoanei umane. El ține cont de particularitățile fiecăruia dintre noi. În acest moment, conștiința de sine a preotului este semnificativă.

Autocunoașterea socratică de sine e o premiză *sine qua non* a unei terapii duhovnicești, înțeleasă după cele mai bune condiții ale sinergiei triangulare om-om-Dumnezeu. De ce? Pentru că și preotul este „ca un om, purtând trup și viețuind în lume, a fost înșelat de diavolul: sau în cuvânt, sau în faptă, sau cu știință, sau cu neștiință”, sau, am continua noi, fără conștiință de sine. V-ați întrebat vreodată de ce unele spovedanii durează mai mult, iar altele mai puțin? Bineînțeles că da. Și răspunsul? ... Oare toate explicațiile pot fi în exclusivitate duhovnicești? Sau poate că uneori preferințele temporale țin și de factori mai omenești. La aceste lucruri se referă aspectul conștiinței de sine a duhovnicului. Exact aici se verifică abilitățile de inteligență emoțională pe care le are. Vom încerca foarte pe scurt câteva explicații auxiliare răspunzând la câteva întrebări.

Care este „marea nevoie” a omului în general, deci și a preotului duhovnic? Nevoia de a fi iubit. Nevoia de a fi respectat și apreciat. Dacă înregistrează curențe la acest nivel al primirii iubirii – și care dintre noi nu are astfel de provocări curențiale în diferite forme și etape existențiale? –, omul conștient de sine acționează în cunoștință de cauză, recunoscându-și emoțiile, acceptându-le, numindu-le ca atare și asumându-și responsabilitatea lor. Omul inconștient de ceea ce se întâmplă cu el la nivel emoțional e

luat pe sus ca un pai de un râu și dus într-o parte și-n altă fără a-și putea regăsi echilibrul și limanul liniștii, atât în familie, cât și la locul de muncă sau chiar în societate. Va vâna, inconștient, dragostea și respectul celorlalți – de la vlădică până la opincă –, și echilibrul lui interior va depinde în permanență de respectul sau de respingerea celui alt. De fapt, pentru un astfel de om, oricine altcineva este de vină pentru tot ceea ce i se întâmplă în afară de el însuși. Și, odată cu fuga de responsabilitate pentru propriile emoții apar și strategiile manipulative ale obținerii iubirii din partea celorlalți. Subliniem din nou: aceste strategii manipulative sunt inconștiente. La fel ca iubirea pe care o căutăm toată viața în diferite forme și intensități. Nu putem trăi fără iubire. Fie că vrem, fie că nu. Să revenim.

În cazul preotului duhovnic, cadrul formal al Tainei Spovedaniei este deosebit de hrănitor emoțional atât pentru penitent, cât și pentru preot. (Insistăm pe faptul că obiectivul acestui articol nu este confuzionarea psihovnicului cu duhovnicul, ci doar coborârea relației duhovnicești de la nivelul unor așteptări exclusive celeste. Dacă vreți, un fel de realism duhovnicesc.) Desigur că justificările de apărare rațională ale omului-preot duhovnic ar putea plonja în zona specificității relației terapeutice personale, reflectându-se în obiectivele personale ale nevoilor duhovnicești ale penitentului. Dar oare preotul nu are și el „marea lui nevoie”? Atenția la el însuși și paza gândurilor sufletești și trupești îl proiectează pe preotul duhovnic într-o zonă a autocunoașterii înțeleasă ca asceză autoreferențială. Altfel, în funcție de ce anume oferă sfaturi duhovnicești sau stabilește canonul? Se pot crea interferențe de scenariu între viața preotului și viața credinciosului. „Dacă ochiul tău va fi curat, tot trupul tău va fi curat” (Mt. 6, 21). Sau, altfel spus, nu poți scoate paiul din ochiul aproapelui dacă nu scoți mai întâi bârna din ochiul tău. Dar, mai întâi trebuie să fi conștient de ea, s-o recunoști, să ți-o asumi și să vrei să scapi de beneficiile secundare pe care ți le oferă păstrarea bârnei. Altfel, vorba cuiva: Cine pe cine spovedește? Sau obiectivul Spovedaniei pe cine vizează în fond? Sfântul Efreem Sirul atenționează: „Așa, Doamne, dăruiește-mi ca să-mi văd păcatele mele și să nu-l osândesc pe fratele meu”. Discernământul duhovnicesc se acoperă aici ca semnificație cu importanța inteligenței emoționale.

Bibliografie:

- CIPRIAN AL CARTAGINEI (1981), *Despre gelozie și invidie*, București: E.I.B.M.B.O.R.
LELEU, Gerard (2003), *Cum să fim fericți în cuplu – între fidelitate și infidelitate*. București: Editura Trei.
Micul Molitfelnic (2001). Cluj-Napoca: Editura Renașterea.
ROBERTIELLO, Richard, C. și SCHOENEWOLF, Gerald (2009). *101 greșeli în psihoterapie*, București: Editura Trei.
SCHMEMANN, Alexander (2003). *Euharistia – Taina Împărăției*, București: Editura Bonifaciu.

Pr. Dr. Ciprian Valentin BÎLBĂ

ECUMENICA

Legislația occidentală legată de familie este contrară „naturii morale umane” a afirmat Chiril, Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii într-un interviu acordat canalului guvernamental de televiziune RT. În cadrul acestui interviu el a afirmat că, pentru prima dată în istorie, Occidentul produce o legislație legată de familie care este contrară naturii ființei umane. „Natura morală creată de Dumnezeu a slujit drept fundament pentru legislația care este formulată. Legile definesc valorile morale în termeni legali, spunându-ne ce anume este bine și ce este rău... Noi știm că furtul este rău și că ajutorarea oamenilor este ceva bine, iar legile definesc ce anume este furtul și care este pedeapsa potrivită pentru acesta. ... Acum, pentru prima dată în istoria umană, legea permite ceva ce nu corespunde cu natura noastră morală. Legea o contrazice. Nu este același lucru, desigur, dar am putea compara aceasta, până la un loc, cu apartheid-ul din Africa sau cu legile naziste – când legea a mers împotriva valorilor morale inerente, oamenii se răscoală.” Liderul eclezial a mai adăugat că cei care fac astfel de legi știu că acestea nu sunt drepte. „Este artificial; a fost parte a unei ideologii și nu în acord cu natura lor morală. Prin urmare, Biserica nu poate niciodată să aprobe aceasta. Noi spunem că Biserica nu poate niciodată să redefinească binele și răul, păcatul și dreptatea, însă noi nu condamnăm oamenii care au diferite preferințe sexuale.” Cu privire la astfel de oameni, Patriarhul Chiril a mai adăugat că aceste preferințe sexuale „este treaba lor”. Ei nu ar trebui discriminați sau condamnați penal pentru aceasta, așa cum se întâmplă în anumite state, însă a completat că aceste noi tendințe nu ar trebui să fie vreodată acceptate ca normă socială care ar diferi de „natura noastră morală, însemnând căsătoria dintre un bărbat și o femeie care creează o familie și care au copii. De aceea noi credem că această nouă tendință reprezintă o amenințare semnificativă pentru existența rasei umane. Biserica trebuie să se ocupe de aceasta și să spună că este un lucru rău, însă am văzut că autoritățile din anumite țări încearcă să-i reducă la tăcere pe clerici”. S-a amintit cazul unui pastor protestant dintr-o țară care nu este amintită cu numele, care a fost închis pentru că a numit păcat căsătoria dintre două persoane de același sex, afirmând că aceasta „aduce aminte de ceea ce s-a întâmplat sub totalitarismul sovietic.” De asemenea Patriarhul Chiril a afirmat că este regretabil că în țări unde libertatea de expresie este garantată „este posibil să fii pedepsit pentru exprimarea propriei opinii.” La finalul interviului, Patriarhul a spus: „Aceasta este o tendință periculoasă, iar noi nădăjduim că va dispărea și că ordinea naturală a tuturor lucrurilor va prevala. Altfel nici nu doresc să mă gândesc la ce anume s-ar putea întâmpla cu noi. Rugăciunile noastre și munca noastră este pentru ca umanitatea să trăiască mai departe și să urmeze principiile dictate de natura morală.”

„Nevoia de protejare a minorităților din Siria și Irak” este numele unui raport emis la Oslo la 28 nov. de către Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB) și organizația Norwegian Church Aid. „Doar eliminarea grupului auto-intitulat Statul Islamic nu va duce la revenirea comunităților minoritare și la prosperitatea lor pe termen lung în Irak și Siria.” Raportul arată că este nevoie de o privire de ansamblu care să aibă în vedere aspecte aparent neglijate, inclusiv sclavia forțată, prostituția, traficul de carne vie etc. care afectează mai ales minoritățile din aceste țări. Siria este țara cu cel mai ridicat procent de emigranți din lume, ceea ce este ușor de înțeles datorită războiului din această țară care durează de mai mulți ani. Potrivit unui sondaj realizat recent în Siria de Norwegian Church Aid, 35% dintre creștinii din Siria și 8% dintre musulmanii intervievați ar dori să emigreze. De asemenea, 65% dintre creștinii care se află refugiați în Kurdistan ar dori să plece de acolo, în vreme ce doar 12% dintre musulmanii ar dori să facă acest lucru. Este important de amintit că 85% dintre membrii minorității religioase yezidi ar dori să părăsească această regiune.

Atât în Kurdistanul irakian, care este o regiune autonomă, cât și în partea locuită de kurzi din Siria și-au găsit refugiu din calea organizației teroriste Statul Islamic creștinii și yezidii care sunt minorități religioase și în parte etnice supuse exterminării de teroriști. Chiar dacă la începutul secolului al XX-lea kurzii s-au făcut în mare parte responsabili de masacrarea creștinilor armeni, sirieni, caldei etc., de această dată au ales să fie protectori ai acestora atât ca o expresie a conviețuirii pașnice dintre ei pe vreme de pace, cât și pentru a câștiga simpatia comunității internaționale în dorința lor de a-și crea propriul stat.

Rubrică realizată de

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

Întâlnire cu caracter ecumenic-pastoral între surdo-muții ortodocși din Sibiu și surdo-muți din Biserica Evanghelică a Germaniei

În perioada 6-15 septembrie a.c., un grup de surdo-muți (12 persoane) din Episcopia Evanghelică de Hessen și Nassau (zona Frankfurt am Main) și din Episcopia Evanghelică a Germaniei Centrale (zona Thüringen), însoțiți de pastorii Dr. Dr. Raimar Kremer, Andreas Konrath și Gerhard Wegner, s-au aflat într-o vizită de cercetare a patrimoniului cultural și spiritual evanghelic și (deopotrivă) ortodox din Transilvania. Prin intermediul pastorilor Konrath și Wegner, cunoscători ai limbajului mimico-gestual, cu sprijinul și implicarea directă a părintelui Kremer, coordonator al Centrului de Pastorație și Consiliere al Episcopiei Evanghelice din Hessen și Nassau, oaspeții germani au vizitat mai multe cetăți săsești din județul Sibiu și Brașov, orașul Brașov, Sibiu și Mediaș, dar și Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus și Parohia Ortodoxă a surdo-muților din Sibiu, aflată în cartierul Lazaret, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”.

Pe data de 11 septembrie, în Sibiu, oaspeții din Germania au asistat la slujba Sfintei Liturghii oficiată deopotrivă prin cântare vocală, dar și prin limbajul mimico-gestual. Preotul paroh Marian Vlăduț s-a îngrijit ca oaspeții germani să înțeleagă cât mai mult din taina Liturghiei ortodoxe, explicându-le fraților creștini evanghelici prezenți aspecte legate de credința ortodoxă și lucrarea de pastorație pe care o desfășoară între surdo-muții din Sibiu și Făgăraș. Alături de părintele Vlăduț, a participat la Sfânta Liturghie și semnatul acestor rânduri, prin intermediul căruia cele două comunități de surdo-muți din Sibiu și Germania au ajuns să se întâlnească. După slujba Sfintei Liturghii, în biserica din Lazaret au luat cuvântul pr. Marian Vlăduț, alături de pr. dr. Raimar Kremer și pr. Gerhard Wegner. A urmat o agapă creștină oferită de către comunitatea parohială sibiană, unde surdo-muții din Sibiu și cei din Germania

au intrat direct în contact, împărtășindu-și reciproc experiențele de viață, năzuințele de viitor, ca și dorința de a se reîntâlni și de a colabora între ei pe viitor. Ca răspuns la ospitalitatea comunității de surdo-muți din Sibiu, oaspeții din Germania i-au invitat pe cei din Sibiu la o cină, pe data

de 13 septembrie, la hotelul „Împăratul Romanilor”. În cadrul acestei revederi, contactele personale dintre participanți au prins și mai mult contur, discursurile susținute de către pr. dr. Raimar Kremer, pr. Gerhard Wegner și pr. Marian Vlăduț evidențiind bucuria și satisfacția tuturor participanților la o întrunire cu un specific ecumenic, între surdo-muți aparținând Bisericii Ortodoxe din România și Bisericii Evanghelice din Germania.

Pastorul Kremer a evidențiat, la rândul-i, caracterul ecumenic al întrunirii, precum și faptul că, în ciuda deosebirilor confesionale, cei prezenți au trăit o stare de

frățietate creștină între ei. În mod deosebit, întâlnirea cu Liturgia ortodoxă și cu iconografia picturii bisericești a constituit o experiență aparte pentru oaspeții din Germania. Dacă iconografia ortodoxă propagă mesajul biblic și prin imagine, în protestantism, mesajul Evangheliei se transmite doar prin cuvânt, afirma distinsul prelat evanghelic. În acest sens, oaspeții din Germania au putut intra în contact cu un alt mod de propovăduire a Evangheliei, prin pictură și culoare!...

Pastorul Gerhard Wegner a sesizat faptul că cei prezenți au găsit o cale de a comunica între ei, astfel încât, în scurt timp, au reușit să înțeleagă aspecte de cultură și spiritualitate ortodoxă, împărtășind la rândul lor, fraților lor din Sibiu, propria lor experiență de trai din Germania. Prin pastorul Wegner, surdo-muții din Germania i-au invitat pe cei din Sibiu să viziteze comunitatea lor din Frankfurt am Main.

Pastorul Konrath din Thüringen a caracterizat întrunirea de la Sibiu ca fiind una caldă, o vizită în care au stat în centrul atenției nu doar obiective turistice, ci și oameni. Astfel, această întrunire a clădit punți de comunicare între inimi, punți care nădăjduim să fie trainice.

La rândul său, părintele Vlăduț a arătat caracterul unic al vizitei și al întâlnirii cu oaspeții creștini evanghelici din Germania, această vizită fiind prima de acest fel, de-a lungul experienței sale pastorale, ca preot pentru surdo-muții din Arhiepiscopia Sibiului.

Iată, așadar, că misiunea și pastorația Bisericii în vremurile de astăzi poate cunoaște noi impulsuri și perspective, atât în plan social, cât și intercreștin. De fapt, nici un drum nu ar trebui să fie atât de lung încât frați creștini din Răsărit să nu se poată întâlni cu frați creștini din Apus!

Diac. Dr. Ștefan TOMA
Kiel/Germania

Corăbierul de ieri, corăbierii de astăzi – cronică de carte –

Ar fi foarte dificil să facem astăzi o comparație între *Corăbierul Hristos* și orice alt tip de pescar ori navigator, fie el contemporan lui Iisus cel trupesc, fie contemporan nouă. În aceeași măsură, ar fi interesant, totuși, să ne deschidem mințile către o reluare a parabolei pescuirii minunate în zilele noastre.

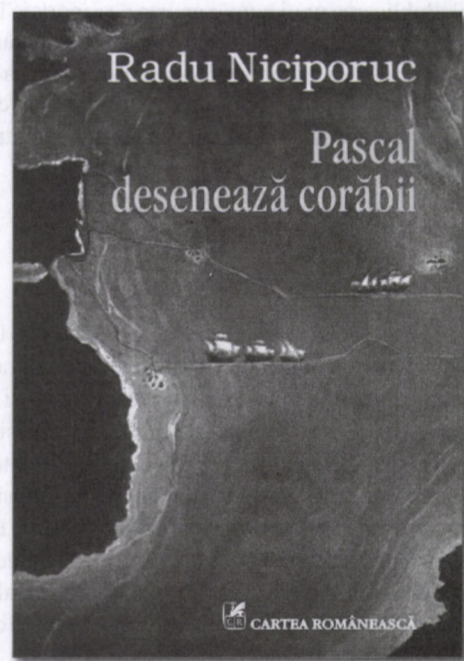
Nu întâmplător am început prin această comparație – la scară redusă, bineînțeles – între *corăbieri*, deoarece autorul cărții pe care voi încerca să o analizez aici, Radu Niciporuc, este absolvent de Electrotehnică la Cluj și inginer în flota de pescuit oceanic. Conform propriei autodescrieri de pe coperta doi a cărții sale de debut, este „un om al mărilor, născut la Cluj dintr-o familie de români și ucrainieni”, fapt ce mi se pare atât intrigant, cât și revelator. Pasionat de literatura de limbă spaniolă, din care face mai multe traduceri, *marinarul* nostru publică și proză scurtă în revistele *Observator cultural*, *Viața Românească* și *Vatra*.

Cartea de față, *Pascal desenează corăbii* (Cartea Românească, 2016), conține opt proze scurte, aparent fără legătură între ele, însă în esență, definitiv și definitiv legate cu firul acesta nevăzut al *pescuirii de oameni*. Aș merge mai departe și aș spune că *Pascal desenează corăbii* este un roman în opt episoade, o carte ce își permite luxul pe care îl oferă proza scurtă – acela de a putea profita de libertate, adică de a lua textele pe rând și în orice ordine dorește cititorul, sau de a privi întregul precum un tot unitar. *Delfinii*, *Don't kill me, my friend*, *Pascal desenează corăbii* (care dă și numele cărții), *Pânda* sau *Ascensorul* sunt doar câteva dintre titlurile textelor acestei cărți. Pornind și de aici, dar și de la numărul prozelor, forma și abordarea lor, aș îndrăzni să compar volumul de debut al lui Niciporuc cu cele *Nouă povestiri* ale lui Sallinger. Poate unii dintre dumneavoastră

vor considera acest gest al meu un *pic far fetched*, dar, citind, s-ar putea să fie alții care îmi vor da dreptate.

Povești de viață sau povestiri din viață, toate cele opt texte îl au ca protagonist pe naratorul autor, care ne poartă cumva într-un *bildungsroman* al celui care, născut departe de mare, ajunge să se identifice cu ea, să o iubească și chiar să și-o transforme în casă. Chiar mai mult, aș spune că nenumăratele călătorii sunt doar un prilej ca oceanul să devină punte de legătură nu numai între continente, ci – mai ales – între oameni. De aici și comparația mea cu *pescuirea minunată*, deoarece povestirile devin prilej pentru cititor de a cunoaște o *samă* de personaje pe care autorul narator și le face nu numai prieteni, ci și, cumva, următori. Emblematic, aș spune eu, este cel de-al doilea protagonist al povestirilor, străinul (cu o lacună aproape totală în ceea ce privește limbile de circulație) pe care îl cunoaștem în *Don't kill me, my friend*, pentru felul în care este luat – tacit și mai degrabă nevoit – sub aripa inginerului și pentru întreaga evoluție, atât a personajului, cât și a relațiilor narator – străin, străin – echipaj (relație intermediată de narator). În fiecare poveste, în fiecare episod în parte, avem de-a face nu numai cu unele personaje deosebit de interesante, ci și cu situații – desigur, inedite pentru cititor – cu o deschidere mare spre interpretări mult mai adânci. Tocmai această posibilitate dată celui care citește, pe de o parte, de a cunoaște o lume deosebită, pe de altă parte, de a avea acces la alte lumi și interpretări, îl recomandă pe Radu Niciporuc drept un autor ale cărui scrieri să le așteptăm cu nerăbdare.

Nu voi face aici o prezentare a povestirilor, deoarece aș dori să las această plăcere fiecărui cititor. Aș vrea doar să subliniez importanța unei asemenea apariții editoriale, din nou, din punct de vedere interdisciplinar. *Pascal desenează*

corăbii nu este numai o carte ce a fost foarte bine primită – chiar premiată – de critica literară, ci este, în opinia mea, un prilej de regândire a granițelor (sau a lipsei lor) noii lumi, de re poziționare față de diversitatea acesteia, de conștientizare, *update* și *upgrade* a tehnicilor de dialog (și, de ce nu, conviețuire) creștin – creștin, creștin – alte religii, în lumea contemporană.

Dacă prima carte pe care am analizat-o la această rubrică a fost jurnalul unei dependențe (*Fâșii de rușine*, Cristian Fulaș), vă aduc astăzi înaintea un alt tip de jurnal, pe care îl voi numi *jurnalul convertirii* sau *jurnalul transformării*. Din acest punct de vedere, este important să vedem încă o dată ce mare impact are literatura de acest tip și în contemporaneitate.

[Radu Niciporuc, *Pascal desenează corăbii*, Ed. Cartea Românească, București, 2016, 178 p.]

Pr. Prof. Dr. Daniel Puia DUMITRESCU

Portretele episcopului Andrei Baron de Șaguna în Ziarul Ilustrat din Leipzig

Istoria Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania se confundă până spre mijlocul secolului XX cu istoria poporului român de pe aceste meleaguri geografice. Or, dacă imaginea prin excelență a Bisericii, înțeleasă în cheie exegetică paulină, este reprezentată de întreaga obște, de întregul popor drept-credincios botezat în numele lui Iisus Hristos (Coloseni I; Efeseni IV), tabloul ei ca instituție se confundă de cele mai multe ori cu portretul istoric al întâistătătorilor ei.

În Transilvania, datorită circumstanțelor politice vitrege pentru români, arhieriei românilor au jucat un rol hotărâtor nu numai în devenirea istorică a Bisericii ca instituție, ci și ca organism social și corp național. Astfel, aceștia au fost în același timp capi ai Bisericii și lideri ai națiunii, fiind percepuți și tratați în acest fel de către autoritățile politice și mai ales de către Curtea de la Viena în secolele XVIII-XIX. În cursul veacului al XIX-lea cel ce a înfrunghiat în modul cel mai elocvent această dublă calitate a fost și rămâne fără-ndoială mitropolitul cel sfânt al Transilvaniei, Andrei Baron de Șaguna, de departe cea mai complexă personalitate a românilor ardeleni din vremea sa. Andrei Șaguna s-a bucurat de o recunoaștere, care a depășit limitele geografice ale spațiului cultural românesc, încă din timpul vieții, activitatea și portretul său fiind ilustrate în diferite periodice de presă de limbă română, maghiară și germană din Europa Central-Orientală. În cele ce urmează voi restitui cititorilor Telegrafului șagunian modul și felul în care marele ierarh român a fost descris și portretizat în anii 1861-1862 în paginile uneia din cele mai cunoscute gazete germane din a doua jumătate a secolului al XIX-lea: *Illustrirte Zeitung* din Leipzig.

Illustrirte Zeitung din Leipzig

Ziarul ilustrat din Lipsca a apărut începând cu 1 iulie 1843, sub redacția lui Johann Jakob Weber din Leipzig. *Die Illustrirte Zeitung* a fost primul ziar ilustrat din spațiul german, bucurându-se de un real succes publicistic și de o largă difuzare nu numai în landul Saxonia, ci, ulterior, și în întregul spațiu lingvistic german, unde a fost tipărit în mod neîntrerupt până în septembrie 1944. Gazeta ilustrată de la Lipsca a reprezentat modelul tuturor gazetelor germane de acest profil, care, în pofida perioadei economice neprielnice în care a apărut, s-a dovedit a fi o încercare îndrăznească, încununată de un succes remarcabil. Publicarea unui număr enorm de reportaje însoțite de ilustrații și imagini (peste 300.000), pe parcursul unui secol de apariție neîntreruptă, transformă *Ziarul Ilustrat* de la Lipsca în una din sursele cele mai importante pentru istoria, cultura, politica și viața cotidiană a Europei Central-Orientale din perioada celor o sută de ani scurși între 1844 și 1944.

Medalioanele episcopului Andrei Baron de Șaguna

În anii 1861 și 1862, redacția *Ziarului Ilustrat* din Leipzig a publicat două articole, ilustrate cu xilografuri de dimensiuni și reprezentări diferite, despre românii transilvăneni și despre ierarhul lor, Andrei Baron Șaguna, a cărui faimă depășise încă din vremea Revoluției pașoptiste, când a fost ales în fruntea diferitelor comitete și delegații naționale românești din Transilvania, limitele geografice ale Marelui Principat al Transilvaniei. Ierarhul era foarte bine cunoscut și apreciat în cercurile de influență ale Curții de la Viena și ale guvernatorului Transilvaniei mai ales pentru abilitățile sale politico-diplomatice, loialitatea față de dinastie și sistemul politico-juridic austriac, precum și pentru spiritul său irenic. Implicarea sa activă în noul curs politic al monarhiei austriece de la începutul anilor 1860 îi vor crește prestigiul nu numai în aria decidenților politici, ci și în fața opiniei publice din întreaga monarhie, diferite gazete și periodice publicistice de limbă germană, maghiară și română publicând articole despre el, reproducându-i discursurile politice și portretele în paginile lor.

La trecerea unui an de la lucrările senatului imperial lărgit, desfășurat la Viena între primăvara și toamna anului 1860, la care Șaguna luase parte ca reprezentant al românilor ardeleni, *Ziarul Ilustrat* a publicat în ediția din 29 iunie 1861 un articol lung, intitulat „Die Führer der nationalen Parteien in Oesterreich” (Liderii partidelor naționale din Austria). În cuprinsul acestuia erau portretizați următorii zece lideri și factori de opinie din sânul diferitelor naționalități ale imperiului: moravianul Karl Giskra, boemianul Franz Schuselka, slovacul Franz Palacky, austriacul Franz Laudislaus Rieger, polonezul Franz Smolka, episcopul romano-catolic croat Joseph Georg Stroßmayer, patriarhul sârb Josif Rajacici, episcopul român Andrei Baron de Șaguna, croatul Ivan Kukulievic și ungurul Paul Ayáry,

pe pagina din mijlocul articolului fiind reproduse, într-un buchet format din 10 medalioane, xilografurile busturilor acestora.

Liderii partidelor naționale din Austria, 29 iunie 1861

Descrierea capitolului dedicat lui „Andrei Baron de Șaguna, episcop greco-neunit în Sibiu” cuprindea o scurtă schiță biografică a ierarhului român însoțită de o caracterizare a principalelor sale calități și realizări, în care se preciza: „Născut la Pesta, Șaguna se trage dintr-o familie macedo-română. După ce a încheiat cu succes studiile de drept și de științe ale statului s-a dedicat teologiei și a fost profesor la gimnaziul neuniților de la Vârșeț, mai târziu a devenit secretar al mitropolitului și arhiepiscopului de la Carloviț, apoi arhimandrit, stareț la Covil, cu prealalta rezoluție din 2 septembrie 1846 a fost numit vicar al Episcopiei neumite din Transilvania și, în cele din urmă, tot acolo a fost investit episcop plin în 5 februarie 1848. Disputa dintre sași și valahi, care a căpătat o expresie virulentă în dieta transilvăneană din anii 1846/47, a fost domolită dacă nu chiar depășit datorită caracterului împăciuitoare al lui Șaguna. Preocupat în mod principal de treburile politice, activitatea lui Șaguna niciodată nu a rămas fără o influență substanțială asupra stării de spirit a românilor. Înzeștriat cu o perspicacitate ieșită din comun și cunoscând foarte bine realitățile din țară a fost convocat în senatul imperial de la Viena unde a considerat a fi oportun să se implice în chestiunile privitoare la învățământ și la educația spirituală a tinerelor generații, iar în ședința din 21 iunie 1860 a luat cuvântul imediat după tovarășul său cu convingeri asemănătoare, episcopul Stroßmayer, și în propriu-i spirit reconciliant a pledat „ca un prieten și propovăduitor al păcii, pătruns de sentimente patriotice” pentru egala îndreptățire a naționalităților și pentru apărarea drepturilor românilor. Activitatea scriitoricească a lui Șaguna nu este lipsită de importanță, următoarele trei opere, scrise în limba română, meritând a fi evidențiate, mai întâi, pentru că sunt contribuții importante la istoria bisericească: 1) „Despre dreptul istoric al autonomiei bisericești naționale a Românilor de religie răsăriteană din monarhia austriacă”, Viena, 1849; 2) „Istoria Bisericii ortodoxe-orientale universale”, Sibiu, 1860; 3) „Istoria Episcopiei ortodoxe din Transilvania”, partea I, Sibiu, 1860”.

Un an mai târziu, în ediția din 31 mai 1862 a aceluiași *Illustrirte Zeitung* din Leipzig, a fost publicat un articol amplu, semnat simplu H.M., referitor la „Die Stellung der Rumänen Oesterreichs” (Poziția românilor din Austria). În cuprinsul a trei pagini ce discutau situația politică postpașoptistă și prezentau aspirațiile naționale și bisericești ale românilor din întreaga monarhie danubiană, în contextul noului curs politic liberal inaugurat în anul 1860, erau inserate trei xilografuri menite să illustreze portretele reprezentative ale subiecților articolului. Chiar pe prima pagină a articolului, înaintea altor două ilustrații care portretizau un grup de români din Sasca Română și Bocșa, era publicat portretul celei mai importante personalități a românilor din Austria acelei epoci: „Andreas Freiherr von Schaguna, griechisch-nichtunierter Bischof in Hermannstadt. Nach einer

Photographie” (Andrei Baron de Șaguna, episcop greco-neunit în Sibiu. După o fotografie). Vorbind despre situația religioasă a românilor de după încorporarea teritoriilor locuite de aceștia în Imperiul Austriac, despre împărțirea lor confesională în Transilvania între „uniți și neuniți”, dar mai ales despre aspirațiile și doleanțele celor din urmă de separație de ierarhia sârbească și constituire a unei mitropolii ortodoxe românești independente în frunte cu „un ierarh național”, autorul articolului îl caracteriza pe Andrei Șaguna, pe care-l menționează nominal de trei ori în cuprinsul materialului, prin următoarele fraze: „Românii din Transilvania, numărând 1.200.000 de suflete, reprezintă de departe majoritatea populației de acolo și se împart cu privire la mărturisirea de credință în greci uniți și neuniți. Cei dintâi se află sub ascultarea arhiepiscopului cu titlul de Alba Iulia, ce rezidează în Blaj, apoi sub episcopul de la Gherla, iar ceilalți sub autoritatea episcopului neunit din Sibiu, în prezent Andrei Baron de Șaguna. Acesta este un bărbat foarte înzeștriat și se bucură de o încredere mare nu numai între coreligionarii săi, ci și între românii uniți; el a susținut cu înflăcărare interesele naționale și bisericești ale Transilvaniei, îndeosebi în ședințele senatului imperial lărgit de la Viena din anul 1860 alături de Maager și Jacob, apoi în cadrul conferinței de la Alba Iulia din 11 și 12 februarie 1861 și, în cele din urmă, cu ocazia organizării Dietei transilvănene. El joacă și în prezent, în legătură cu chestiunea încă nerezolvată a ierarhiei neuniților din Transilvania, un rol remarcabil și influent”.

În continuare era prezentată o scurtă retrospectivă istorică asupra evoluției Ortodoxiei transilvănene de după anul 1690, insistându-se asupra doleanței de căpătâi a ortodocșilor români din Austria, al căror purtător de cuvânt cel mai sonor era considerat episcopul Andrei Șaguna, de a se constitui din punct de vedere ecleziastic într-o „mitropolie în totalitate independentă de cea sârbească”, episcopul Șaguna primind asigurări, în ultima sa vizită la Viena, „din partea celor mai influenți factori decizionali” că această doleanță va primi în curând o rezolvare pozitivă. Astfel, autorul articolului se considera îndreptățit să conchidă că „în curând românii din Transilvania, Bucovina și voievodatul sârbesc, uniți bisericește, vor dobândi pe bărbatul lor de încredere, episcopul Șaguna, ca căpetenie religioasă și vor vedea cu ochii lor realizarea în chestiunile politice și bisericești a noii organizări a întregului stat pe fundamentul egalei îndreptățiri a tuturor popoarelor marii Austrii, după cum s-a statuat în Constituția din februarie”.

Andrei Baron de Șaguna, xilografură după o fotografie

Sesizăm, așadar, că presa rămâne pe mai departe o sursă istorică importantă care merită a fi cercetată de toți cei interesați de viața și activitatea personalităților Transilvaniei de altădată.

Bibliografie

Abrudan, Mircea-Gheorghe, *Ortodoxie și Luteranism în Transilvania între Revoluția pașoptistă și Marea Unire. Evoluție istorică și relații confesionale*, Ed. Andreiana/Presa Universitară Clujeană, Sibiu/Cluj-Napoca, 2015.

„Die Führer der nationalen Parteien in Oesterreich”, în *Illustrirte Zeitung*, nr. 939, 29. Juni 1861, pp. 447-450.

„Die Stellung der Rumänen Oesterreichs”, în *Illustrirte Zeitung*, Leipzig, nr. 987, 31 mai 1862, pp. 368-370.

Dr. Mircea-Gheorghe ABRUDAN

Misiunea ortodoxă azi: provocări și limite (V)

6) *Individualismul și hedonismul contemporan*. Păcatul atrage după sine închiderea autonomă în sine, iar acest proces a fost descris în literatura ascetică drept *filavtie* (egoism). În lista celor șapte păcate capitale (în fapt, lista lui Evagrie Ponticul, „părintele” acestei clasificări, numără opt păcate), egoismul se găsește în capul listei, ca fiind păcatul cu cea mai mare gravitate. Însăși „păcatul strămoșesc” al protopărinților a constat în ruperea legăturii cu Dumnezeu-Creatorul și în afirmarea voinței proprii în detrimentul voinței divine.

Fiind atât de vechi, de unde survine atunci diferențierea față de societatea contemporană? În opinia noastră, actualul context socio-istoric și cultural oferă toate condițiile ca individualismul să înflorească! Față de epocile anterioare, omul (post)modern are la dispoziție, atât din punct de vedere material, cât și din punct de vedere spiritual, toate mijloacele de comunicare cu semenii. Și totuși, comunicarea excesivă nu întărește comuniunea, dimpotrivă... Ca un exemplu concludent amintim rețelele de socializare: paradoxal, cu cât crește comunicarea facilă pe internet, cu atât pare să scadă comuniunea autentică cu cei de lângă noi în viața de zi cu zi.

Sf. Iustin Popovici (1894-1979) argumenta că, în ultima instanță, nu există decât două feluri de filozofie: una divino-umană și altă umană. Cea din urmă are ca principiu chiar sintagma lansată în Antichitatea greacă de Protagoras – „Omul este măsură tuturor lucrurilor” –, pe când cea dintâi afirmă că Dumnezeu-Omul Hristos este „măsură tuturor ființelor și făpturilor”; în timp ce a doua este de sorginte adamică – dar a lui Adam căzut –, caracterizată de individualism și dezbinare, prima este de factură hristică, adică a umanității restaurate prin unirea dintre divinitate și umanitate în Hristos, și este caracterizată de iubirea universală, cea care determină „monismul divino-uman”, în contradicție cu „filozofia divizionii, a pluralismului omenesc”. Preluând și terminologia filozofului german din secolul al XIX-lea, Fr. Nietzsche, Popovici mai caracteriza filozofia umanistă ca fiind cea în care toate sunt „omenești, mult prea omenești” (*Menschliches, Allzumenschliches*). Consecința directă a acestui fapt constă în aceea că, pe de o parte, omul nu mai poate conștientiza unitatea, mai exact „atoatăunitatea” vieții și a credinței și, pe de altă parte – iar acest aspect este și mai grav –, el se rupe de Dumnezeu și da posibilitatea răului și diavolului să intre în viața sa și în întreaga creație (I. Popovici, 1997).

Răsturnarea tuturor valorilor se vede concludent în problema „drepturilor minorităților”. „Politizarea intimității” de care vorbea un autor (vezi Patapievic 2004:366) se reflectă în zgomotoasele și mult mediatizatele parade gay. Parcă tocmai în opoziție cu actuala *LGBT Visibility Pride*, Sf. Ioan Gură de Aur scria cu câteva secole în urmă, condamnând nu doar păcatul în sine, ci și nesimțirea, ostentația și caracterul provocator afișat de homosexuali: „Tinerii îndeplinesc rolul de femei în locul femeilor. Și grozăvia nu se reduce numai la atât, se merge și mai departe, căci se săvârșește o atât de mare ticăloșie cu cea mai mare libertate și cu conștiința că nu se săvârșește niciun păcat, încât *nelegiuirea a ajuns lege* (s.n.). Nimeni nu se teme, nimeni nu tremură, nimeni nu se rușinează, nimeni nu roșește; mai mult încă, se laudă și, în ochii acestor păcătoși, cei cumpătați par niște nebuni” (Sf. Ioan Gură de Aur 2001:266. Mai multe detalii la T. Hopko 2009).

În concluzie, societatea zilelor noastre oferă condițiile perfecte de afirmare excesivă a individului în dauna comunității. Referitor la perspectiva ortodoxă asupra „drepturilor omului”, trebuie subliniată ambiguitatea intrinsecă acestei sintagme care predomină lumea modernă și postmodernă. Declarațiile drepturilor omului, în general, și Declarația Universală, în special, se referă la „valoarea personalității umane” (preambul), la „dezvoltarea liberă și deplină a personalității” (art. 29). Recunoașterea ideii de personalitate ca principiu fundamental în crearea instituțiilor politice și a manifestărilor sociale ale vieții individului a necesitat un lung și complicat proces pentru a deveni stabilă în conștiința oamenilor. Punctul de plecare l-a constituit Declarația Revoluției Franceze – instrument prin care individualismul radical al burgheziei

a încercat să determine forma tuturor sectoarelor vieții sociale. „Totuși, rezultatul nu a fost așteptata eliberare a individului, ci creșterea până la proporții de coșmar a aparatului polițienesc al statului și suprimarea cerințelor și revendicărilor poporului. Acest tip de individualism radical a fost încurajat de liberalismul filozofic, care a dus la un formalism fără margini, separând legea de moralitate și societatea de stat. Principiul moral al autonomiei părea să ignore profunzimile ființei omenirii și problemele esențiale ale existenței umane” (A. Yannoulatos 2010:79).

Secolul al XX-lea, prin structura pluralistă, în continuă creștere, a societății moderne și prin căutarea de noi baze de susținere a statului, legii și economiei, tinde în mod progresiv să perceapă din nou ființa umană ca pe o existență ce activează prin sine însăși, ca pe o „personalitate”. Ideea fundamentală a autonomiei a fost identificată inițial de către umanism cu noțiunea independenței morale și spirituale. Același temei a fost folosit și de către liberalismul socio-economic, de asemenea, pentru a limita acțiunea și intervenția statului. Dar evenimentele au dovedit că acesta a fost atât de incapabil de a înțelege adevăratele nevoi umane, cât și neinteresat de a realiza acest lucru. Luptele de clasă din secolul al XIX-lea și evenimentele socio-politice ale secolului al XX-lea s-au îndreptat din ce în ce mai mult către libertatea totală a omenirii, dar nu ca o idee logică, ci ca o cerință morală. Astfel, din multiplele crize ale umanității secolului al XX-lea, conceptul de personalitate se dovedește a fi, încă o dată în plus, principiul central prin care se realizează evoluția armonioasă a tuturor principiilor individuale ale politicii, economiei, moralității și legii (*Ibid.* p. 79-80).

Umanitatea s-a văzut în prima jumătate a sec. XX „hărțuită și dominată de către două forme ale organizării sociale: mentalitatea capitalistă a occidentului, care a cultivat individualismul egoist, și diferite tipuri de regimuri totalitare, care implică riscul nivelării maselor sub forma unui fel de dictatură, fie în mod vizibil, fie fătis, sub masca sloganurilor variate sau a mesianismului naiv” (*Ibid.* p. 80). Efortul depus de către umanismul occidental european ca să dezvolte o teorie a omenirii care ar dispersa și ar înlocui ideea creștină, a dus la legarea conceptului de persoană de morala autonomă sau, pur și simplu, de o filozofie umanistă. Dar persoana, ca și concept și ca experiență de viață, s-a născut și a prins contur prin gândirea teologică creștină, în mod special, ceea a Părinților greci (vezi în acest sens I. Zizioulas 1996).

Strâns legat de individualismul contemporan se află promovarea hedonismului. Simpla viziune a reclamelor la TV sau pe internet atestă acest fapt. Pare că totul este fabricat pentru satisfacerea plăcerii celui ce privește/consumă, chiar și pentru o perioadă scurtă de timp. În fapt, satisfacerea plăcerii ar fi sinonimă cu fericirea, ceea ce nu este deloc adevărat. Dar lozincă zilelor noastre pare să fie: omul este ceea ce consumă...

În fapt, în spatele consumismului se află o logică de a te raporta în mod egoist la lumea înconjurătoare. Supus

regulilor societății de consum, omul este supus unui proces de infantilizare, devenind asemenea unui copil răsfățat. Consumatorul, pasiv și dependent, încearcă să compenseze dispariția relațiilor de comuniune interpersonală autentică prin eficiența unui sistem impersonal. Se dezvoltă astfel tiparul unui *homo economicus* (C. Ioja 2010; J. Baudrillard 2005), pentru care există o reciprocitate între obiecte și nevoi. Dar *homo consumericus* nu ajunge să cunoască în acest fel decât alienarea: „Publicitatea, ca strategie de marketing, remorcată de către ideologia consumerismului, are un rol semnificativ în alienarea omului din societatea de azi. Trăim într-o lume a reclamelor care suprastimulează simțurile, exacerbând poftele și dorința de a consuma. (...) Totul, inclusiv relațiile interumane, riscă să se reducă la consum, tinzându-se către o depersonalizare și o dependență de acesta. Astfel, identitatea și conștiința persoanei ajung la alienare” (A. Lemeni 2014:247).

Societatea de hiperconsum devine așadar un soi de nouă religie ce îi promite omului contemporan satisfacerea imediată a tuturor dorințelor, aici și acum, ca într-un paradis terestru. Dar „fericirea ca obligație” nu-l transformă pe om în suveran absolut, ci dimpotrivă, îl aservește și îl întoarce împotriva lui însuși: „...singura putere a acestui rege figurant care devine publicul consumator este aceea de a se face cât mai performant posibil față de sine, împotriva sa, prin identificarea cu modelul de om funcțional de care tehnocrația economică are nevoie ca să învârtă roțițele mașinării sale” (F. Brune 1996:95. Filmul *Timpuri noi*, cu Charlie Chaplin, rămâne încă dureros de actual...) Nu trebuie să ne mire atunci că secolul XX a cunoscut cele mai teribile sisteme de inginerie socială totalitară, îndreptate chiar împotriva omului.

Bibliografie (selectiv): Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu-Omul. Abisurile și culmile filosofiei*, trad. Ioan Ica și Ioan I. Ica jr, Deisis, Sibiu, 1997; Horia-Roman Patapievic, *Omul recent*, ed. a III-a, Humanitas, București, 2004; Sf. Ioan Gură de Aur, *Apologia vieții monahale*, trad. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001; Thomas Hopko, *Homosexualitatea: o abordare ortodoxă*, prefață Mihail Nemțu, trad. Marian Rădulescu, Theosis, Oradea, 2009; Anastasios Yannoulatos, „Ortodoxia Răsăriteană și drepturile omului”, în Nicolae Răzvan Stan (ed.), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: Paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010; Ioannis Zizioulas, *Ființa eclesială*, trad. Aurel Nae, Ed. Bizantină, București, 1996; Cristinel Ioja, *Homo economicus. Iisus Hristos, sensul creației și insuficiența purului biologism*, Marineasa, Timișoara, 2010; Jean Baudrillard, *Societatea de consum*, trad. Alexandru Matei, Ed. Comunicare.ro, București, 2005; Adrian Lemeni (coord.), *Apologetica Ortodoxă*, vol. 2: *Dialogul cu științele contemporane*, Basilica, București, 2014; François Brune, *Fericirea ca obligație*, trad. Costin Popescu, Ed. Trei, București, 1996.

Lect. Dr. Ciprian Iulian TOROCZKAI

Câteva reflecții cu privire la documentul Sfântului și Marelui Sinod din Creta despre relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine

(urmare din p. 1)

1. Conținutul documentului

Din punct de vedere tematic, cele 24 de paragrafe ale documentului ar putea fi împărțite după cum urmează: *paragrafele 1-4*: afirmații eclesiologice generale despre Biserica Ortodoxă și rolul ei în promovarea unității dintre creștini; *paragrafele 5-15* sunt despre participarea Bisericii Ortodoxe în dialogurile bilaterale și multilaterale; *paragrafele 16-21* se ocupă de participarea Bisericii Ortodoxe în Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB); *paragrafele 22-24* cuprind diverse dispoziții finale cu privire la tema documentului

Chestiunea „promovării unității creștine în lumea de astăzi” este percepută, în mod corect, ca o consecință a profunde eclesialități și conștiințe de sine a Bisericii Ortodoxe care este Biserica cea „Una, Sfântă, Catolică și Apostolică” (paragr. 1).

responsabilitate și din convingerea că înțelegerea reciprocă și cooperarea sunt de o importanță fundamentală dacă dorim ca niciodată «să nu punem piedică Evangheliei lui Hristos» (I Cor. 9, 12) (paragr. 7). Se amintesc „dificultățile inerente unui astfel de efort”, dar se pune nădejdea în ajutorul divin (paragr. 8). Paragr. 9 cuprinde unele prevederi legate de participarea la dialogurile bilaterale ale unor Biserici Ortodoxe locale. Dacă o Biserică Ortodoxă locală decide să iasă dintr-un dialog bilateral decis într-o întâlnire panortodoxă, atunci acest dialog continuă. Totuși absența oricărei Biserici Ortodoxe locale de la un dialog bilateral sau o sesiune de dialog bilateral trebuie să fie discutată la începutul respectivei sesiuni de dialog. Nu este de dorit ca o Biserică Ortodoxă locală să părăsească un dialog bilateral, dar, dacă se întâmplă, se vor face eforturi ca întreaga Ortodoxie să fie reprezentată. Dacă

și faptul că toate Bisericile Ortodoxe locale au devenit membre. CMB și organizațiile ecumenice regionale „îndeplinesc o misiune importantă prin promovarea unității lumii creștine”. Se arată că două Biserici Ortodoxe, anume cea Bulgară și cea Georgiană, s-au retras din CMB și că „își au propria lor opinie cu privire la activitatea CMB”, neparticipând la activitatea acestuia sau a altor organizații intercreștine (paragr. 16). Restul Bisericilor Ortodoxe sunt membre CMB și „participă pe deplin și în mod egal în CMB, contribuind cu toate mijloacele aflate la dispoziția lor la progresul coexistenței pașnice și a cooperării la provocările socio-politice majore”. Se afirmă că în 1998, când ortodocșii au cerut CMB să formeze o comisie specială care să discute participarea Bisericilor lor ca membre în această organizație, s-a răspuns pozitiv acestei cereri. S-au formulat criteriile pentru continuarea participării ortodoxe,

Fundamentele unității Bisericii sunt hristologice, trinitare și sacramentale, iar această unitate este exprimată prin succesiunea apostolică și tradiția patristică trăită în Biserică până în prezent. Mărturisirea, de către Biserica Ortodoxă, către toți oamenii, a adevărului conținut în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție este afirmată ca o datorie care-i conferă un „caracter catolic” (cu sensul de universal; paragr. 2). Responsabilitatea Bisericii Ortodoxe pentru unitate și misiunea sa ecumenică au fost articulate de sinoadele ecumenice, fapt subliniat în modul cel mai clar în „legătura indisolubilă dintre credința adevărată și comuniunea sacramentală” (paragr. 3). Paragr. 4 afirmă adevărul că Biserica Ortodoxă se roagă „fără încetare «pentru unirea tuturor»”, și că „întotdeauna a cultivat dialogul cu cei înstrăinați de ea, atât de aproape, cât și de departe”. Urmează o scurtă descriere a participării Bisericii Ortodoxe în mișcarea ecumenică modernă. Această participare este descrisă în mod absolut corect drept „în niciun fel străină de natura și istoria Bisericii Ortodoxe, ci reprezintă o expresie consistentă a credinței și tradiției apostolice în noile circumstanțe istorice”.

Paragr. 5-15 descriu participarea Bisericii Ortodoxe în dialogurile bilaterale și multilaterale. Acestea, alături de participarea în general a Bisericii Ortodoxe în mișcarea ecumenică, sunt descrise ca bazându-se pe „conștiința de sine și pe spiritul ei ecumenic” și au ca scop „căutarea unității tuturor creștinilor”. Acestea se bazează pe convingerea Bisericii Ortodoxe „că prin dialog ea oferă o mărturie dinamică deplinătății adevărului în Hristos” (paragr. 6). Participarea continuă, în ciuda „crizei adânci care a apărut în mișcarea ecumenică”, decurge dintr-un „sentiment de

o Biserică Ortodoxă locală decide să nu mai participe la un dialog bilateral, trebuie să-l informeze pe Patriarhul Ecumenic și pe celelalte Biserici Ortodoxe locale (paragr. 10). Întreaga Biserică, la toate nivelele, ar trebui să fie în mod constant informată despre situația acestor dialoguri (paragr. 11). Scopul comun al dialogurilor bilaterale este „restaurarea unității în credința adevărată și în dragoste”. În fiecare dialog bilateral ar trebui folosite metode diferite, în funcție de diferențele discutate (paragr. 12). Se cere o mai coerentă coordonare a muncii diferitelor comitete teologice inter-ortodoxe responsabile pentru diferitele dialoguri bilaterale (paragr. 13). Concluziile finale ale unui dialog bilateral vor fi prezentate într-un raport Patriarhului Ecumenic, care, „cu consimțământul primatilor Bisericilor Ortodoxe locale, declară încheierea dialogului. Niciun dialog nu este considerat încheiat înainte de a fi declarat ca atare de o decizie panortodoxă” (paragr. 14). În sfârșit, paragr. 15 stipulează: „În cazul în care un dialog teologic își încheie munca cu succes, decizia panortodoxă cu privire la restaurarea comuniunii ecleziale trebuie să se bazeze pe unanimitatea tuturor Bisericilor Ortodoxe locale”.

Paragrafele 16-21 se ocupă de participarea Bisericii Ortodoxe în Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB) care este numit „unul dintre principalele instituții din istoria mișcării ecumenice” și „unul dintre organismele intercreștine structurate, chiar dacă nu include toate confesiunile și bisericile creștine non-ortodoxe,” precum și în organizațiile ecumenice regionale. Se afirmă rolul major al anumitor Biserici Ortodoxe locale la fondarea CMB

care sunt incluse în constituția și regulamentul CMB (paragr. 17). Apoi se afirmă: „Rămânând credincioasă eclesiologiei sale, identității structurii ei interne, și învățăturii Bisericii vechi a celor Șapte Sinoade, participarea Bisericii Ortodoxe în CMB nu înseamnă că ea acceptă noțiunea de «egalitate a confesiunilor», și nu este în măsură în niciun caz să accepte unitatea Bisericii ca un compromis interconfesional. În acest spirit, unitatea care este căutată în cadrul CMB nu poate pur și simplu să fie produsul acordurilor teologice, ci trebuie de asemenea să fie fondată pe unitatea de credință, păstrată în taine și trăită în Biserica Ortodoxă” (paragr. 18). După această critică la adresa CMB, se afirmă că o „condiție indispensabilă” pentru participarea ortodoxă în cadrul acestuia este articolul de bază din Constituția CMB potrivit căruia membri CMB pot fi numai cei care cred „în Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor potrivit Scripturilor și care-L mărturisesc pe Dumnezeu Cel în Treime, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, în acord cu Crezul Niceo-Constantinopolitan”. Se citează apoi din Declarația de la Toronto (1950), emisă de CMB, spre a se evidenția că CMB nu negociază uniri între biserici, nu obligă nicio biserică să le vadă pe celelalte drept biserici și nici nu cere vreunei biserici să-și schimbe propria eclesiologie (paragr. 19). Este stabilită baza canonică după care se desfășoară dialogul dintre Biserica Ortodoxă și restul lumii creștine: can. 7 al Sin II Ec. și can. 95 quinisex (paragr. 20). Se afirmă că Biserica Ortodoxă susține activitatea Comisiei pentru Credință și Constituție din cadrul CMB, „cu toate

(continuare în p. 11)

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

1 octombrie – a slujit la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” – Dejani, jud. Brașov.

2 octombrie – a săvârșit slujba Sfintei Liturghii la Capela „Acoperământul Maicii Domnului” a Universității „Transilvania” – Brașov.

7 octombrie – a slujit Sfânta Liturghie în parohia „Sfinții Constantin și Elena” – Râșnov, hirotonind întru diacon pe teologul Iulian Macamete.

9 octombrie – a săvârșit Sfânta Liturghie în localitatea Cârța, jud. Sibiu, hirotonind întru diacon pe tânărul Ionuț Mădălin.

10 octombrie – a oficiat o slujba de binecuvântare pentru bolnavii și cadrele medicale de la Spitalul de Psihiatrie „Dr. Gheorghe Preda” – Sibiu cu ocazia Zilei Internaționale a Sănătății Mintale.

13 octombrie – a oficiat Taina Sfântului Maslu și Slujba Vecerniei celei Mari în Parohia Brașov-Triaj.

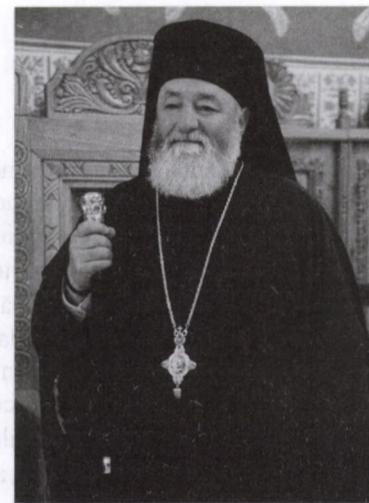
14 octombrie – în ziua pomenirii Sfintei Cuvioase Parascheva s-a aflat în mijlocul credincioșilor Parohiei Brașov-Triaj.

16 octombrie – a slujit în parohia Gura Râului, jud. Sibiu.

26 octombrie – a slujit la Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus.

27-29 octombrie – a slujit la Catedrala Patriarhală, alături de ceilalți membri ai Sfântului Sinod, cu ocazia prăznuirii Sf. Dimitrie Cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor. A participat la ședința Sfântului Sinod al B.O.R.

30 octombrie – a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus, alături de PS

Sofian Brașoveanul, oficiind apoi slujba parastasului de 7 ani pentru Părintele Arhim. Teofil Părăian.

Ierodiacon Nicolae DANCO

Câteva reflecții cu privire la documentul Sfântului și Marelui Sinod din Creta despre relațiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii creștine

(urmare din p. 10)

acestea, Biserica Ortodoxă își menține rezervele sale cu privire la puncte esențiale legate de credință și disciplină, pentru că Bisericele și confesiunile non-ortodoxe au deviat de la adevărul Bisericii celei Una, Sfinte, Catolice și Apostolice” (paragr. 21).

Paragr. finale 22-24 cuprind diverse dispoziții finale cu privire la tema documentului. Paragr. 22 consideră „vrednice de condamnare” eforturile făcute de persoane sau grupuri de persoane de a rupe unitatea Ortodoxiei pe motivul „menținerii sau al presupusei apărări a adevăratei Ortodoxii”. Se afirmă că păstrarea adevăratei Ortodoxii este asigurată numai prin „sistemul conciliar”. Paragr. 23 reafirmă necesitatea implicării în dialogul teologic. Acesta trebuie să fie însoțit de mărturie către lume prin „acte exprimând înțelegere reciprocă și dragoste, care exprimă «bucuria negrăită» a Evangheliei (I Petru 1, 8), excluzând orice act de prozelitism, uniatiism sau alte acte provocatoare de competiție confesională”. Citarea din I Petru 1, 8 care trimite la „bucuria negrăită a Evangheliei” aduce aminte într-adevăr de exhortația apostolică *Evanghelii Gaudium* publicată de papa Francisc în 2013. Apropierea tematică în „bucuria Evangheliei” poate fi interpretată însă cel mult ca un gest de gentilețe ecumenică. De la acest gest de apropiere tematică – voluntar sau involuntar – până la a afirma că în acest document al Sinodului din Creta s-a citat un document papal sau că s-ar fi declarat unirea cu Roma este o cale lungă. Dimpotrivă, prozelitismul, uniatiismul și competiția confesională sunt respinse. Ultimul paragraf face referire la „noile forme” pe care eforturile de restaurare a unității creștine ar putea să le ia în viitor și se afirmă că „mărturia continuă a Bisericii Ortodoxe către lumea creștină divizată, pe baza tradiției apostolice și a credinței, este un imperativ”.

2. Comentarea câtorva aspecte specifice și generale ale documentului

Documentul începe cu afirmația fundamentală că Biserica Ortodoxă este Biserica cea „Una, Sfântă, Catolică și Apostolică” (paragr. 1). De asemenea, este evident că Biserica Ortodoxă se identifică cu „vechea Biserică a celor șapte sinoade.” Aceasta este învățătura noastră de credință și în același timp punctul de plecare în dialogul cu creștinii din afara Bisericii Ortodoxe. Însă în afara acestei auto-definiri eclesiologice doctrinare absolut necesare și în mod firesc plasate chiar la începutul documentului, în rest acesta nu reușește să exprime în vreun fel anume dacă celelalte instituții numite „biserici” (folosesc aici cuvântul cu sens strict instituțional, nu doctrinar) au sau nu caracter de biserică (în sens doctrinar) și dacă da, există între ele o posibilă clasificare sau,

cu alte cuvinte, au unele un caracter eclesial-doctrinar mai ridicat decât altele? O simplă lectură a textului arată că s-a evitat, pe cât posibil, folosirea cuvântului „biserică” pentru oricare instituție din afara Bisericii Ortodoxe. Îndrăznesc să cred că motivul a fost acela de a nu irita anumite persoane și grupuri din interiorul Ortodoxiei. S-a apelat la utilizarea unei terminologii comode, dar adeseori ambigue și care, în mod inevitabil, creează confuzie. Astfel, titlul vorbește de relația Bisericii Ortodoxe cu „restul lumii creștine” ceea ce ar fi de înțeles pentru că documentul definește relația Bisericii Ortodoxe cu instituțiile („bisericele”) altor creștini, precum și cu organizațiile ecumenice care prin definiția și caracterul lor, nu sunt „biserici”. În rest, documentul încearcă să lămurească relațiile ei (adică ale Bisericii Ortodoxe) cu „cei înstrăinați de ea” și descrie participarea ortodoxă „în mișcarea de a restaura unitatea cu alți creștini în Biserica cea Una, Sfântă, Catolică și Apostolică Biserică” (paragr. 4); Biserica Ortodoxă „caută unitatea tuturor creștinilor” (paragr. 5); dialoghează „cu alți creștini” și are relații „cu restul lumii creștine” (paragr. 8); documentul stabilește cadrele pentru purtarea de dialog teologic între Biserica Ortodoxă și „restul lumii creștine” (paragr. 20); CMB „nu include toate confesiunile și bisericile creștine non-ortodoxe” (paragr. 16). Observăm că pentru a se evita folosirea termenului „biserică” pentru celelalte confesiuni creștine, se vorbește de relații cu lumea creștină, sau dialog cu alți creștini. Or realitatea este că Biserica Ortodoxă intră în dialog nu cu creștini individuali din alte confesiuni, ci cu reprezentanți oficiali ai unor „biserici”.

În paragr. 6 se afirmă: „Potrivit naturii ontologice a Bisericii, unitatea ei nu poate fi niciodată perturbată. Cu toate acestea [în greacă apare Παρά ταύτα = cu toate acestea; în engleză este tradus cu „in spite of this” care se poate traduce „cu toate acestea” dar mai exact „în ciuda acestui fapt” exprimându-se mai pregnant caracterul concesiv față de afirmația anterioară. În franceză apare „cependant” = „totuși”, caracterul concesiv fiind mai slab exprimat. În rusă apare Тем не менее = „cu toate acestea”, așadar se exprimă cu caracter concesiv mai pronunțat], Biserica Ortodoxă acceptă numirea istorică a altor Biserici și confesiuni creștine ne-ortodoxe care nu sunt în comuniune cu ea și crede că relațiile ei cu acestea ar trebui să se bazeze pe clarificări cât mai rapide și mai obiective ale întregii chestiuni eclesiologice, în mod cu totul special al învățăturilor lor generale cu privire la taine, har, preoție și succesiune apostolică”. După această afirmație însă, se continuă folosirea terminologiei exemplificate mai sus: Biserica Ortodoxă este favorabilă dialogului teologic „cu alți creștini, la nivel bilateral și multilateral”. Va fi necesar în viitor să lămurim ce anume înseamnă recunoașterea „numirii istorice” de „Biserici și confesiuni creștine ne-ortodoxe”. Este bine că se vorbește de necesitatea unor

„clarificări cât mai rapide și mai obiective ale întregii chestiuni eclesiologice”, totuși, personal, cred că se putea folosi termenul de „biserică” și pentru celelalte confesiuni, subliniindu-se faptul că acestea nu sunt biserici depline, ci doar Biserica Ortodoxă este Biserica cea adevărată. De fapt, textul subliniază că doar Biserica Ortodoxă este Biserica cea adevărată dar evită să le numească pe celelalte „biserici”. Le numește totuși „Biserici și confesiuni creștine ne-ortodoxe” de trei ori (paragr. 6, 16 și 21), în rest preferându-se terminologia exemplificată mai sus: relațiile cu creștinii, nu cu instituțiile din care aceștia fac parte. Or descrierea din document contrazice realitatea din dialogul ecumenic: Biserica Ortodoxă, prin reprezentanții ei, insistă în mod firesc să aibă dialoguri oficiale cu reprezentanți oficiali ai altor „biserici”. Dialogurile teologice bilaterale și multilaterale se poartă între Biserica Ortodoxă și alte „biserici”, și nu între Biserica Ortodoxă și creștini individuali.

Documentul vorbește, uneori, de „Biserici și confesiuni creștine ne-ortodoxe” și de „cei înstrăinați de ea (de Biserica Ortodoxă), atât de aproape, cât și de departe” (paragr. 4). Nu spune nimic specific despre gradul de apropiere sau depărtare a acestor „înstrăinați” de Ortodoxie, nici dacă apropierea sau depărtarea din paragr. 4 este una spațială sau doctrinară. Se evită orice fel de determinare a apropierii sau depărtării de Ortodoxie a unor confesiuni creștine și se vorbește în mod simplist de „noi” (Biserica Ortodoxă) și ceilalți (Biserici și confesiuni creștine ne-ortodoxe). Documentele preconciilare încercau o ierarhizare a celorlalte „biserici” în funcție de apropierea lor de Ortodoxie” însă în documentul final s-a renunțat la această ierarhizare. Nu este loc aici să-mi exprim propria ipoteză cu privire la această renunțare, pe care de altfel, într-altă formă, am și cerut-o într-un grup de lucru pregătit. Totuși niciun ortodox onest nu poate să spună că nu există nicio diferență, în ceea ce privește apropierea de Ortodoxie, între Bisericele Vechi-Orientale și quakeri, de exemplu. În opinia mea, această diferențiere trebuia, cumva și undeva, exprimată în document!

În rest, avem de-a face cu un document bun, care exprimă dorința Bisericii Ortodoxe de a se angaja pe mai departe în dialogul ecumenic, pe baza poruncii divine de a căuta unitatea și în virtutea angajamentului permanent al Bisericii Ortodoxe pentru dialog cu cei care nu mai sunt în comuniune cu ea. Documentul se delimitează de anumite principii ale CMB și de anumite practici care nu au nimic de-a face cu unitatea creștină (prozelitismul, uniatiismul, competiția confesională) și vorbește de dificultățile dialogului ecumenic și de criza din interiorul mișcării ecumenice. În opinia mea, documentul putea fi chiar mai critic față de această mișcare din care Ortodoxia face parte.

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Zilele Șaguniene 2016

(urmare din p. 1)

creдинței este exprimată și apărată în toate documentele. Ca o mărturie că Biserica mai are nevoie de mult lucru pentru soluționarea altor documente rămase în studiu, acestea vor fi trecute pe lista unui viitor Sinod Panortodox. S-a făcut propunerea ca un eventual sinod să se țină din șapte în șapte ani, sau din zece în zece ani. Delegația Bisericii Ortodoxe Române a adus mai multe amendamente și a fost apreciată unanim de toți participanții pentru contribuția sa și în special pentru intervențiile Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române”, a subliniat Părintele Mitropolit.

Manifestările academice de la Facultatea de Teologie din Sibiu au continuat în zilele următoare printr-un simpozion al studenților, intitulat „Comunicarea online și offline”, prin Simpozionul „Cultură și tradiție ecleziastică ortodoxă” organizat de doctoranzii teologi și alte evenimente.

Diplomatul și scriitorul Teodor Baconschi a conferențiat la Sibiu

Prima săptămână din cadrul „Zilelor Șaguniene 2016” s-a încheiat cu o conferință susținută vineri, 25 noiembrie, de diplomatul, scriitorul și teologul Teodor Baconschi în Aula „Mitropolit Ioan Meșianu” a Facultății de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu.

Conferința a avut titlul „Comunicarea Bisericii în era digitală” și a deschis un proiect cultural de durată inițiat de sectorul cultural din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, numit „Șuetele Șaguniene”.

Biserica și comunicarea cu noile generații

Prezentarea invitatului a fost făcută de IPS Mitropolit Laurențiu, care a amintit celor prezenți pregătirea academică, experiența diplomatică și competențele oaspetelui.

„Domnul Teodor Baconschi a studiat primii doi ani de Teologie aici, la Sibiu și temelia acestei pregătiri teologice și filosofice se simte. Suntem foarte bucuroși de apariția în trecut și în prezent a domniei sale în diferite medii, unde aduce un cuvânt cu autoritate despre valoarea spirituală și culturală a națiunii române și despre importanța Bisericii și a teologiei”, a spus ierarhul.

În prelegerea sa, Teodor Baconschi a prezentat pe larg câteva idei legate de dialogul pe care Biserica trebuie să-l dezvolte în zilele noastre cu societatea îndepărtată de valorile tradiționale creștine.

„Biserica Ortodoxă are o serie întreagă de atuuri. Este fabulos să ai tot textul hrisostomian ca nucleu al vieții tale liturgice, al întâlnirii tale mistice cu Dumnezeu. Conservatorismul de acest tip este fabulos, este arma infailibilă, dar pe lângă el trebuie puse niște arme defensive, care pot deveni și ofensive. Acestea pot detensiona niște dialoguri prost începute cu lumea seculară, cu noua generație care spune că și-ar dori să fie în Biserică, dar fără ca Dumnezeu să le ceară ceva, fără să aibă vreo obligație morală. Este și vina noastră, a tuturor creștinilor, că transferul catehetic de memorie creștină către noua generație a eșuat sau a înregistrat un semi-eșec. Undeva trebuie să fim interpelați de această chestiune, trebuie să ne întrebăm unde s-a oprit comunicarea și de ce, ce s-a întâmplat de i-am pierdut pe acești oameni. Răspunsul trebuie dat cu deschidere intelectuală, cu moderație, cu multă competență în materie de apologie, ca să nu batem câmpii, pentru că trăim într-o lume unde oricine poate spune orice. Trebuie echilibrată realitatea democratică a opiniei care se exprimă oriunde și oricât într-o cultură a contestației”, a subliniat Teodor Baconschi.

Expoziția „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna prin ochii micilor iconari din centrele Arhiepiscopiei Sibiului”

În ajunul hramului Catedralei mitropolitane din Sibiu s-a vernisat la Biblioteca Județeană „ASTRA” din oraș Expoziția „Sfântului Ierarh Andrei Șaguna prin ochii micilor iconari din centrele Arhiepiscopiei Sibiului”. În cadrul evenimentului din timpul manifestărilor „Zilele Șaguniene 2016” au fost premiați coordonatorii centrelor parohiale participante, profesori de Religie și tineri implicați în diferite activități educative.

În cuvântul de binecuvântare, IPS Mitropolit Laurențiu i-a felicitat pe tineri și pe coordonatori pentru icoanele realizate și pentru toate activitățile din acest an.

„Este o mare bucurie pentru noi că avem ocazia să vedem această activitate cu tinerii desfășurată în cursul acestui an. Ați manifestat tinerețea voastră în toate lucrările realizate și curăția sufletului, nevinovăția aceasta ați încercat să o exprimați artistic. Talentul poate l-ați descoperit acum când n-ați creat niște capodopere, ci mărturiile ale curăției sufletului. Totdeauna un pictor își exprimă în culori ceea ce trăiește el în interiorul lui”, a spus ierarhul.

Festivitate de premiere

Grupul de copii din Slimnic, coordonat de părințele George Piț, a interpretat câteva colinde, iar corul Organizației Tinerilor din Sibiu, condus de Teodora Șpan, a încântat publicul prin colindele interpretate în maniera binecunoscută.

A urmat festivitatea de premiere prin care s-au acordat diplome și cărți din partea Arhiepiscopiei Sibiului.

Corul „Dal Segno” din Oradea a concertat la Sibiu

„Zilele Șaguniene 2016” s-au încheiat la Sibiu printr-un concert extraordinar de colinde al corului „Dal Segno” al Facultății de Arte din cadrul Universității din Oradea, dirijat de conf. univ. dr. Valentin Lazăr. Concertul a avut loc vineri, 9 decembrie, în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

Corul a interpretat 20 de colinde și cântece religioase din repertoriul național, cu momente de interpretare solo din partea artiștilor Florina și Florin Mariș Hinsu. Prezentarea oaspeților de la Oradea a fost făcută de Emanuel Tăvală, care a vorbit despre performanțele muzicale, repertoriul vast și experiența artistică a corului din Oradea.

Diplome de apreciere

La final, IPS Mitropolit Laurențiu le-a mulțumit oaspeților pentru minunatul concert oferit în preajma sărbătorilor sfinte și le-a adresat invitația de a poposi an de an în Catedrala mitropolitană din Sibiu pentru a colinda. Ierarhul a oferit diplome de apreciere dirijorului Valentin Lazăr și celor doi soliști, Florina și Florin Mariș Hinsu. Toți membrii corului au primit daruri din partea Părintelui Mitropolit.

„Mesajul transmis prin colinde este cel al Iubirii întrupate. Dumnezeu S-a făcut Om, dar n-a venit ca un om matur care să judece, ci ca un prunc născut în ieslea Betleemului, ca un Prunc Care se naște în familiile noastre și în sufletele fiecăruia dintre noi, pentru ca să ne lase nouă posibilitatea de a ne împărtăși de iubirea nemărginită a lui Dumnezeu”, a spus ierarhul.

Hramul Catedralei mitropolitane din Sibiu

Catedrala mitropolitană din Sibiu a fost plină de credincioși la sărbătoarea ocrotitorului locașului de cult și al întregului Ardeal, Sfântul Ierarh Andrei Șaguna. Mulțimile de pelerini și de credincioși au primit binecuvântare în ziua de cinstire a Sfântului Ierarh Andrei Șaguna și a Sfântului Apostol Andrei și au cinstit moaștele marelui mitropolit aflate în racla așezată spre închinare în centrul locașului de cult.

Sfânta Liturghie a fost oficiată de un sobor de arhieriei, preoți și diaconi, din care au făcut parte Înaltpreasfințitul Domețian, Mitropolitul Vidinului, Bulgaria, Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, Preasfințitul Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Policarp, Episcopul-vicar al Mitropoliei Vidinului și Preasfințitul Ilarion Făgărășanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

La Sfânta Liturghie au fost prezenți oficialități locale, județene și centrale, precum și numeroși oaspeți din țară. Răspunsurile liturgice au fost date de Corala „Timotei Popovici” a Catedralei mitropolitane din Sibiu.

Ștefan MĂRCULEȚ

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Conf. Dr. Lucian Grozea, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție online:** Dr. Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2016 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Șaguniana – Sibiu